

GRP Ooststellingwerf 2015-2019

Hoofdrapport

Definitief

projectnr. 266633
revisie 04
7 mei 2015

auteur(s)

Aale Boek
Niels IJsseldijk
Melle Buruma
Gerlof Huisman

Opdrachtgever

Postbus 38
8430 AA Oosterwolde Fr

datum vrijgave

7 mei 2015

beschrijving revisie 04

Definitief – vastgesteld in de Raadsvergadering
van 17 maart 2015

goedkeuring

G. Huisman

vrijgave

J.L. Hof

Projectgroep bestaande uit:

Gert-jan Warrink	Ooststellingwerf
Willem de Vries	Weststellingwerf
Siebrand Hulshoff	Opsterland
Heerco Bergsma	Opsterland
Hans Valk	Wetterskip Fryslân
Aale Boek	Antea Group
Niels IJsseldijk	Antea Group
Melle Buruma	Antea Group
Gerlof Huisman	Antea Group

Tekstbijdragen:

-

Fotografie:

-

Vormgeving:

Antea Group

Datum van uitgave:

7 mei 2015

Contactadres:

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

Copyright © mei 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud	Blz.
1	Inleiding 3
2	Kwaliteitsvisie gemeentelijke watertaken.....5
2.1	Proces kwaliteitsvisie 6
2.2	Meetlat; kwaliteitsaspecten 7
3	Wat moeten wij? Taken en verplichtingen 9
3.1	De taakstellingen en verplichtingen van de betrokken partijen 9
4	Waar staan wij? Een blik op de situatie in 2014.....11
4.1	Evaluatie 3 ^e Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2014 11
4.2	De arealen..... 13
4.3	De resultaten van de nulmeting 2014 op hoofdlijn 13
5	Wat vinden wij belangrijk? nadere toelichting op onze ambities 19
5.1	Wat is ambitie? 19
5.2	Proces 19
5.3	Waar is welke kwaliteitsniveau wenselijk? 20
5.3.1	<i>Ambitie stedelijk afvalwater</i> 20
5.3.2	<i>Ambitie hemelwater</i> 22
5.3.3	<i>Ambitie grondwater</i> 26
5.4	Invulling opgave vanuit het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) 27
6	Wat betekent dit? Beleidsscenario's 29
6.1	Kwaliteitsprofiel scenario A en B..... 30
6.1	Activiteiten scenario A – raming conform uitgangspunten 3 ^e GRP 31
6.2	Activiteiten scenario B – raming met inboeken besparingspotentieel.....32
6.3	Organisatie 33
7	Wat betekent dit? Koers financiën.....35
7.1	Wie betaalt momenteel? 35
7.2	Waar wordt voor betaald? 35
7.3	Hoe financieren wij? 35
7.3.1	<i>Huidige financieringsstrategie</i> 35
7.3.2	<i>Heroverweging financieringsstrategie</i> 36
7.3.3	<i>Tariefsontwikkeling</i> 37
8	Wat spreken wij af? 39

1 Inleiding

Sinds de komst van riolering begin 1900 is de hygiëne van de Nederlandse huishoudens met sprongen vooruitgegaan. Ook het milieu is gebaat bij het bestaan van de huidige rioleringszorg. Het is nog niet zo heel lang geleden dat het verzamelde afvalwater rechtstreeks op sloten, vijvers en kanalen werd geloosd. Nu wordt al het afvalwater eerst gezuiverd voordat het in oppervlaktewater terecht komt.

riolering dient drie belangen:

1. bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne;
2. bescherming van het milieu;
3. het instandhouden van de kwaliteit van de leefomgeving.

In de gemeente Ooststellingwerf ligt voor circa € 140 miljoen aan gemeentelijke rioleringsvoorzieningen in de grond. Alleen al aan het reguliere beheer van de riolering wordt jaarlijks circa € 1,55 miljoen besteed. Onvoldoende beheer en onderhoud leidt tot kapitaalvernietiging. Er is dus een degelijke visie nodig met een achterliggend beheerplan om doelmatig en rechtmatig beheer toe te passen.

De gemeentelijke watertaken

Aanleg, beheer en onderhoud van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer. Het Gemeentelijk Rioleringsplan (hierna GRP) geeft inzicht in de aanleg, tijdige vervanging, verbeteringen, beheer en onderhoud van de riolering en natuurlijk in de kosten van al deze factoren. Het opstellen en publiceren van een GRP is niet vrijblijvend. Sinds 1 januari 1994 verplicht de Wet Milieubeheer alle gemeenten daartoe. De termijn van het 3^e GRP is eind 2014 verlopen. Om aan de wettelijke planverplichting te (blijven) voldoen is dus een nieuw GRP noodzakelijk.

Doelstelling GRP

Dit GRP beschrijft de beleidsvoornemens en (bijbehorende) maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater in de gemeente Ooststellingwerf voor de periode 2015-2019. Het beleidsplan vertaald voorgenomen maatregelen in een kostendekkingplan en geeft aan welke gevolgen dit heeft voor de rioolheffing.

Het GRP moet een breed gedragen beleidsplan zijn, zowel in de gemeentelijke organisatie als bij de externe partijen die belang hebben bij een adequate rioleringszorg in de gemeente Ooststellingwerf.

Opgave vanuit het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK)

Tegenwoordig is het echter niet alleen meer 'goed op passen'. Het accent ligt steeds meer op efficiëntie, doelmatigheid, rechtmatigheid: meer kwaliteit tegen minder kosten. Logisch, de burger betaalt, elke mogelijke lastenverlichting, bijvoorbeeld door het toepassen van de nieuwste innovaties, moet daarom onderzocht en afgewogen worden. Daarnaast is het geen sinecure alle belanghebbenden te verbinden en alle kennis en inzicht op de goede plaats te benutten.

In heel Nederland wordt dan ook gewerkt aan een kostenbesparing in de (afval)waterketen. Het Landelijk Bestuursakkoord Water 2011 kijkt hierop toe. In het verlengde daarvan hebben de Friese waterketenpartners in het Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water van 12 oktober 2012 aangegeven in 2020 **structureel € 12,1 miljoen euro** minder meerkosten te willen hebben op de **jaarlijkse kosten**. Voor de afvalwaterketen (dit is exclusief de taken van het drinkwaterbedrijf) komt de besparing neer op 11,5 miljoen euro, waarvan 7,8 miljoen euro voor de Friese gemeenten en 3,7 miljoen euro voor het Wetterskip.

Om de doelen uit het bestuursakkoord te realiseren, is het de uitdaging voor gemeenten en Waterschap(pen) om intensief samen te werken, slimmer te investeren en slimmer te beheren.

De gemeenten Opsterland, Weststellingwerf en Ooststellingwerf werken al langere tijd op verschillende fronten samen. In het belang van elkaars krachten benutten wordt het onderzoek naar het besparingspotentieel in de waterketen dan ook in OWO verband opgepakt.

Keuzes maken

In dit GRP worden keuzes gemaakt. Niet alleen keuzes voor het bepalen van de prioriteit maar ook keuzes bij de gewenste kwaliteit. Vragen als 'wanneer is "water-op-straat" acceptabel?', 'hoe lang mag een rioolgemaal in storting staan?', 'Mogen ambities naar beneden bijgesteld worden om besparingen te realiseren?' en 'Mogen besparingen tot (hogere) risico's leiden?' staan hierbij centraal.

Proces

Er is voor gekozen het onderzoek naar het besparingspotentieel parallel met het opstellen van het nieuwe GRP uit te voeren. In het belang van elkaars krachten benutten is het onderzoek naar het besparingspotentieel in de waterketen en het actualiseren van de GRP's in OWO verband opgepakt. Daarbij heeft voortdurend een wisselwerking plaats gevonden met de conclusies en voorstellen vanuit de besparingsnotitie. Op die manier zijn de voorstellen tot besparing direct geactiveerd en geïmplementeerd in het beleid. In het traject zijn een aantal bestuurlijke stappen opgenomen. Hier is voor gekozen om regelmatig, tijdens het vrijkomen van resultaten, uitkomsten bij het bestuur te toetsen, richting te geven en te informeren. Hiermee heeft de ambtelijke werkgroep de bestuurlijke barometer gespeeld en is de koers getoetst.

Van beleidskader naar operationele plannen

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het stellen van het beleidskader, het college is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidskader. Het is aan het college hoe zij op een doelmatige en efficiënte wijze dit beleidskader invult. Met dit GRP wordt het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken vastgesteld voor de periode 2015 tot en met 2019.

De komende jaren kunnen inzichten en plannen wijzigen. Daardoor dienen zich mogelijk nieuwe projecten aan. Deze ontwikkelingen worden in de operationele plannen meegenomen. De gehanteerde planperiode geeft echter over een redelijke termijn zekerheid voor een gericht rioleringsbeleid en biedt voldoende flexibiliteit voor een tijdige bijsturing. Het college rapporteert jaarlijks de Raad over de voortgang met het daarbij behorende financiële overzicht.

Planvorming, betrokken partijen

Dit GRP is onder begeleiding van Antea Group opgesteld. Bij de planvorming is een ambtelijke projectgroep betrokken met medewerkers vanuit de afdelingen Ruimte en Concernzaken. Vertegenwoordigers van Wetterskip Fryslân hebben eveneens zitting in deze projectgroep. Provincie Fryslân is als vast agendalid tussentijds op de hoogte gesteld van voortgang en inhoud van de planvorming (zie kader rechts).

Artikel 4.23 Wet Milieubeheer

Vanuit de Wet milieubeheer is het verplicht om tenminste de volgende partijen bij het planproces van het GRP te betrekken:

- beheerder van de zuiverings-technische werken
- beheerder van het ontvangend oppervlaktewater
- gedeputeerde staten

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het proces rondom de kwaliteitsvisie. De taken en (wettelijke) verplichtingen komen in hoofdstuk 3 aan de orde. In hoofdstuk 4 wordt een blik op de huidige situatie gegeven. Aan de orde komt de evaluatie van het huidige GRP, de resultaten van de nulmeting en de beschikbare budgetten. Hoofdstuk 5 gaat in op de ambities; waar is welke kwaliteit wenselijk? Hoofdstuk 6 beschrijft de (mogelijke) kwaliteitsscenario's voor de komende planperiode. Hoofdstuk 7 beschrijft de financiële uitgangspunten en consequenties van de scenario's. De besluitvorming en operationalisering zijn tenslotte in hoofdstuk 8 beschreven.

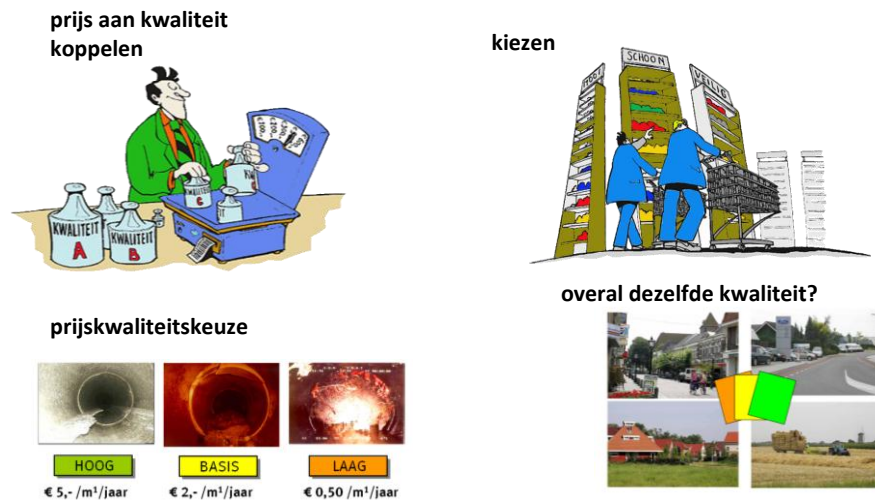
Het GRP bestaat naast dit hoofdrapport uit een separaat achtergronddocument. Hierin is de (technische) onderbouwing opgenomen voor de gegevens uit dit hoofdrapport. Het achtergronddocument is dan ook met name bedoeld voor de vaktechnici terwijl het hoofdrapport bedoeld is voor het bestuur en de regisseur. In het hoofdrapport wordt waar nodig verwezen naar het achtergronddocument.

De resultaten van het onderzoek naar het besparingspotentieel in de waterketen zijn verwoord in de separate rapportage "Besparingsnotitie OWO gemeenten, Samenwerken in de waterketen".

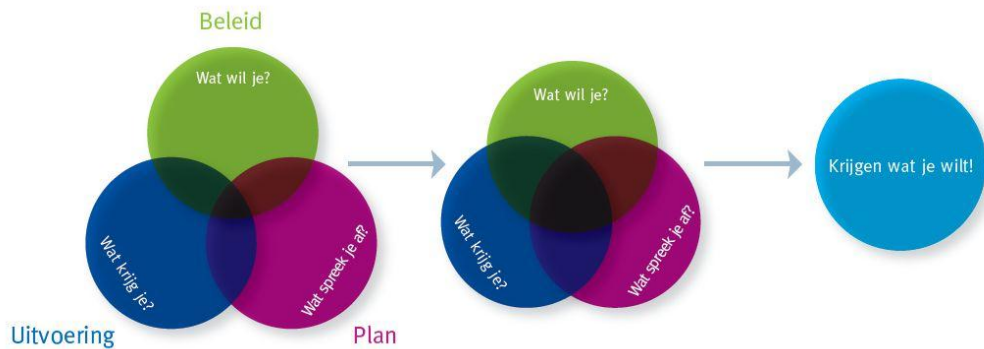

2 Kwaliteitsvisie gemeentelijke watertaken

Bij het opstellen van dit GRP is (net als bij het GRP 2010-2014) een outputgerichte methodiek gehanteerd waarbij op basis van beelden en keuzes beleid wordt vastgelegd. Met deze methode is er een eenduidig inzicht in de koppeling tussen kwaliteit en kosten. Hierbij wordt gewerkt met meetlatten. Een meetlat koppelt verschillende niveaus van kwaliteit aan beelden en daarvoor staande normen. Aan elk kwaliteitsniveau hangt een ander prijskaartje.

Het opstellen van een kwaliteitsvisie resulteert in een praktisch en eenduidig uitvoeringsinstrument voor de beleidskaders van de gemeentelijke watertaken. Dit op een manier die duidelijk is voor beheerder, maar ook voor bestuurder, bewoner en ondernemer.

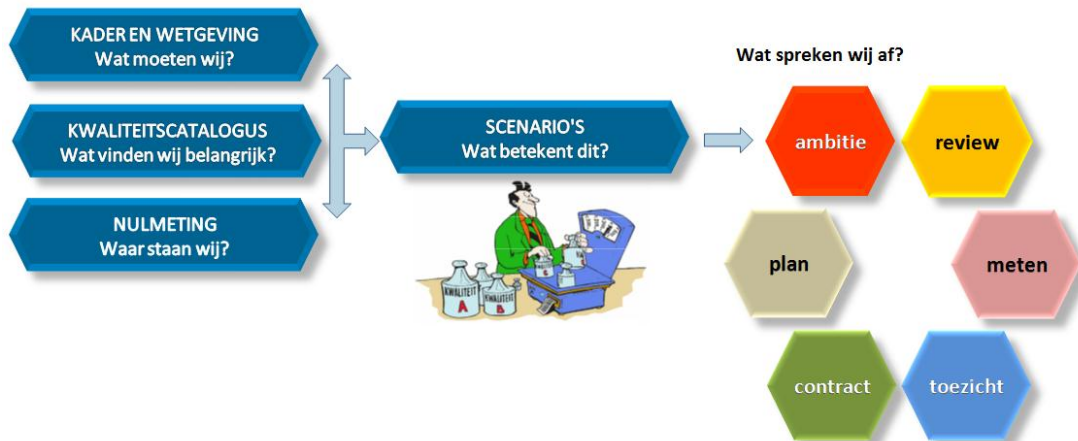
De beheerder, bestuurder, burger en ondernemer hanteren namelijk vaak verschillende begrippen als het gaat om de kwaliteit van de riolering. Vaak denkt men daarbij over hetzelfde te praten, maar is er verschil van mening over de betekenis van de gehanteerde begrippen.

Iedereen heeft bijvoorbeeld zijn eigen beeld van wateroverlast. Wat voor de één een schadepost is, is voor de ander 'slechts' een bron van ergernis. Weer een ander valt het wellicht niet eens op.

Mogen straten na een hevige regenbui korte tijd blank staan? Is water in de kruipruimte erg? Mag er verschil in kwaliteit zijn tussen woonwijken en bedrijventerreinen? Is water afvoeren via de straat een goed alternatief voor de afvoer via de riolering? Voor een goede communicatie is het van belang dat alle betrokkenen dezelfde taal spreken.

2.1 Proces kwaliteitsvisie

Hoe wordt een transparante afspraak vastgelegd die leidt tot een eenduidige invulling van het riool- en waterbeleid. Met andere woorden: hoe krijgen wij wat wij willen? Aan de hand van het onderstaande schema wordt het proces dat de kwaliteitsvisie ondersteunt, uitgelegd. Het GRP beschrijft met name de fysieke kwaliteit die bepaald wordt door het beheer, inrichting en gebruik van de voorzieningen.

Wat moeten wij?

Bij de invulling van de gemeentelijke watertaken gelden wetten en regels. De taakstellingen en verplichtingen die hieruit voortvloeien zijn deels bepalend voor de invulling van de scenario's. In hoofdstuk 3 worden de verplichtingen van de betrokken overheden nader toegelicht.

Waar staan wij?

Eerst weten waar je staat en wat je hebt, en op basis daarvan keuzes maken; dat is waar de nulmeting over gaat. Door middel van de nulmeting wordt de huidige kwaliteit van het (riool)waterbeheer vastgesteld. De kenmerken van een nulmeting zijn:

- Verzamelen van informatie voor een strategisch en beleidsmatig niveau;
- Geven van de algemene en gemiddelde kwaliteitsindruk, opgebouwd uit vaktechnische items (bijvoorbeeld afvoercapaciteit, vuilemissie) en gebruikersitems (overlast, veiligheid, beleving).

In hoofdstuk 4 komt de nulmeting aan bod.

Wat vinden wij belangrijk?

Ondanks de taakstellingen en verplichtingen is er zeker ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Daarnaast dienen er op onderdelen ook echt (beleids)keuzes gemaakt te worden. Hoofdstuk 5 gaat nader in op de ambitie voor de gemeentelijke watertaken. Met andere woorden: op welke plek is welke kwaliteit wenselijk?

Wat betekent dit?

Vanuit deze ambitieafweging worden vervolgens beleidsscenario's voor de komende planperiode geformuleerd waaruit de Raad uiteindelijk de ambitie (het beleid) kiest. In de beleidsscenario's wordt vastgelegd hoe de gemeente invulling geeft aan de drie zorgplichten, zodat ook burgers weten waar zij aan toe zijn. In hoofdstuk 6 worden de beleidsscenario's beschreven. Hoofdstuk 7 presenteert de gevolgen hiervan voor de rioolheffing. Er zijn varianten voor de kostendekking uitgewerkt waaruit de Raad uiteindelijk een keuze maakt.

Wat spreken wij af?

Het gewenste beleidsscenario wordt bestuurlijk vastgesteld, en bepaalt daarmee uiteindelijk het beleid. Hoofdstuk 8 gaat in op het advies en de verdere procesgang rondom besluitvorming en operationalisering.

2.2 Meetlat; kwaliteitsaspecten

Dit GRP beschrijft het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken. Om tot een zo goed mogelijke beschrijving te komen van het beleidskader is de bandbreedte afgebakend. Het beleidskader richt zich op de kenmerken veilig, functioneel, heel en schoon.

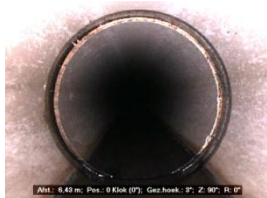
veilig	- Is er gevaar voor omgeving en gebruiker?
functioneel	- Doen de voorzieningen wat ze moeten doen?
heel	- Verkeren de voorzieningen in een goede staat?
schoon	- Is er sprake van stank en milieuoverlast?

Met deze kwaliteitskenmerken worden technische eisen en gebruiksvoorwaarden aangegeven die gesteld worden aan de gemeentelijke watertaken en bijdragen aan de hoofddoelstellingen: bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne, van het milieu en het in stand houden van de kwaliteit van de leefomgeving.

In lijn met de drie zorgplichten wordt bij het beleidskader gewerkt met drie onderdelen (stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater). Voor elk van deze drie onderdelen zijn de kwaliteitsniveaus uitgewerkt in meetlatten. Deze zijn opgenomen in de kwaliteitscatalogus (zie ook hoofdstuk 4 van het achtergronddocument.).

Kwaliteitsniveaus

De kwaliteitsnormen worden uitgedrukt in drie kwaliteitsniveaus:

H

hoog: goed onderhouden, bijna niets op aan te merken, geen overlast

B

basis: voldoende onderhouden, hier en daar wel wat op aan te merken, af en toe hinder

L

laag: sober tot wettelijk minimum, achterstand bij het onderhoud, af en toe kapot, soms overlast

status kwaliteitscatalogus:

Antea Group werkt al jaren volgens het principe van kwaliteit- en procesgestuurd beheer.

In lijn met de Leidraad Riolerig, NEN-publicaties en CROW-normeringen zijn door Antea Group normbladen en beelden voor de gemeentelijke watertaken samengebracht in drie kwaliteitsniveaus; de kwaliteitscatalogus.

Deze catalogus vormt de liniaal waarmee wordt gemeten waar wij nu staan (nulmeting) en waar wij uiteindelijk naar toe willen (ambitie).

Elk kwaliteitsniveau wordt met een kwaliteitsbeschrijving (norm) en een impressie van algemene foto's weergegeven in de kwaliteitscatalogus. De niveaus vormen de kern van elke kwaliteitsdiscussie. Zij bieden ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Op welk onderdeel moet de kwaliteit hoger, waar mag het wat minder?

Bij bepaalde onderdelen is het niveau laag het niveau waarop aan het wettelijk minimum wordt voldaan. Per onderdeel of onderwerp kan een hoger ambitieniveau gekozen worden. Op die manier geeft de systematiek invulling aan de bestuurlijke keuzevrijheid die er is in het bepalen van de invulling van de gemeentelijke watertaken.

Structuurelementen

Het kwaliteitsniveau in Ooststellingwerf hoeft niet overal gelijk te zijn. Een woongebied kan in kwaliteit verschillen met bijvoorbeeld een bedrijventerrein. Daarom zijn er structuurelementen (gebieden) benoemd die duidelijk verschillen in functionaliteit, inrichting en gebruik. In aansluiting op het vigerend GRP worden in dit GRP de volgende vier structuurelementen onderscheiden:

publiekslocatie

woonwijk

bedrijventerrein

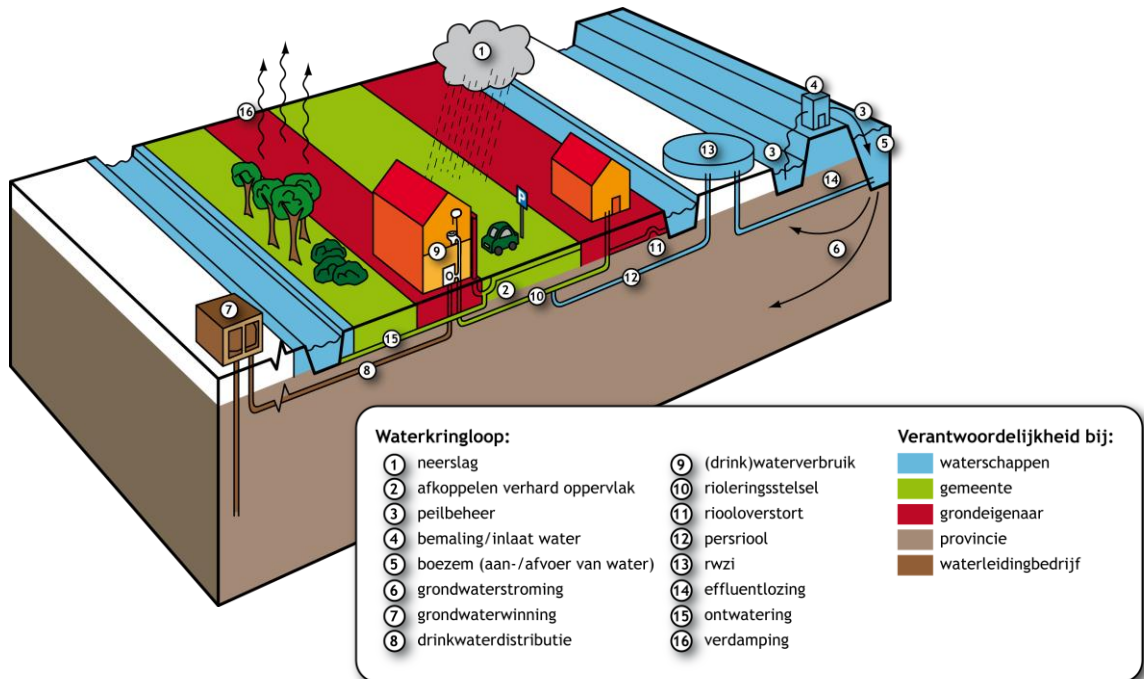
buitengebied

3 Wat moeten wij? Taken en verplichtingen

3.1 De taakstellingen en verplichtingen van de betrokken partijen

De zorg en verantwoordelijkheid voor water in de gemeente Ooststellingwerf ligt, naast de gemeente, in handen van Wetterskip Fryslân, de Provincie Fryslân, drinkwaterbedrijf Vitens en particulieren/ondernemers.

De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen zijn vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid, maar ook zijn er eigen gemeentelijke normen bepaald, vastgelegd (en bestuurlijk goedgekeurd) in uitvoerend beleid. In sommige gevallen gaat het daarbij om resultaatverplichtingen, in andere gevallen zijn 'slechts' werknormen aangegeven.

De Wet milieubeheer, de Waterwet en de Gemeentewet bepalen elk voor een deel wat de gemeenten bij de gemeentelijke watertaken moeten doen en hoe ze het moeten organiseren.

Onderstaand schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokkenen. In het volgend hoofdstuk is het wettelijk kader gedetailleerd weergegeven.

grondeigenaar (particulier)	<p>De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen voor de inzameling van stedelijk afvalwater en afwatering van hemel- en grondwater. Zo is hij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het hemelwater wat op zijn terrein valt. Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar. Pas als de particulier zich niet met redelijke inspanning van deze zorg kan ontdoen ligt er een taak voor de gemeente.</p> <p>Daarnaast heeft de particulier een zorgplicht. Hij mag niets doen waarvan hij kan verwachten dat het problemen oplevert voor het riool, de zuivering of het (water)milieu. De voorschriften zijn in diverse besluiten vastgelegd. Gemeente en waterschap zien toe of de particulier zich hier ook aan houdt.</p> <p>Het ingezamelde huishoudelijk afvalwater dient de perceelseigenaar af te voeren naar de erfgrens. Hier gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Vaak is op de erfgrens een zogenaamd ontstoppingsstuk aangebracht. Hier kan in geval van een verstopping worden nagegaan in welke deel van de riolering de verstopping aanwezig is (particulier of gemeente).</p>
gemeente	<p>Vanaf de erfgrens verzorgt de gemeente de verdere inzameling en het transport van het huishoudelijk afvalwater (rioleringbeheer) tot het overnamepunt. Via een stelsel van ondergrondse leidingen en putten wordt het van huisaansluitingen en straatkolken afkomstig afval- en hemelwater ingezameld en afgevoerd naar de rioolgemalen.</p> <p>Via een persleiding wordt dit stedelijk afvalwater vervolgens verpompt naar een ander deel van het rioolstelsel of direct naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). In dat laatste geval vormt het rioolgemaal het overnamepunt. Vanaf het overnamepunt is de waterkwaliteitsbeheerder (Wetterskip Fryslân) verantwoordelijk voor de verdere afvoer van het ingezamelde stedelijk afvalwater.</p> <p>Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de ontwatering van openbaar gebied en lokale opvang en afvoer van regenwater. Als onderdeel hiervan onderhoudt de gemeente een deel van de hiervoor noodzakelijke voorzieningen (watergangen).</p> <p>De gemeente draagt daarnaast nog zorg voor inrichting en beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.</p>
Wetterskip Fryslân	<p>Onder het motto 'Skjin wetter en droege fuotten' is Wetterskip Fryslân de beheerder van het water in Fryslân en het Groninger Westerkwartier. Het Wetterskip zorgt voor schoon water, voldoende water en veiligheid. Dit betekent dat zij zorg draagt voor de waterkering, de aan- en afvoer van water, het peilbeheer, het zuiveren van afvalwater, het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer en het gedelegeerd vaarwegbeheer.</p>
Provincie Fryslân	<p>De Provincie Fryslân formuleert het overall beleid (RO en Water) en is verantwoordelijk voor het diepe grondwaterbeheer, de zwemwaterkwaliteit en is vaarwegbeheerder van de belangrijke vaarroutes.</p>
Vitens	<p>Vitens is in de gemeente verantwoordelijk voor het drinkwater. Vitens haalt het drinkwater uit de grond of het oppervlaktewater. Het waterbedrijf zuivert hiervoor het water en pompt het naar hun klanten.</p>
Rijk	<p>Het Rijk bepaalt (o.a. op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water) in het Nationaal Waterplan de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor het waterbeheer.</p>

4 Waar staan wij? Een blik op de situatie in 2014

Het 3^e GRP is opgesteld voor de periode 2010 tot en met 2014. Zijn de doelstellingen, maatregelen en ambities van dit GRP gerealiseerd? Waren er afwijkingen of tegenvallers? Resteren er nog acties? Om hier inzicht in te krijgen is dit GRP geëvalueerd. Naast het GRP zijn er ook andere beleidsstukken waar richtlijnen, normen en uitgangspunten in zijn vastgelegd én waarmee rekening moet worden gehouden bij het opstellen van dit nieuwe GRP (onder andere het Waterplan en het Fries Bestuursakkoord Water). Ook deze zijn onder de loep genomen.

De evaluatie van het 3e GRP, de analyse van de overige beleidstukken, de areaalgegevens en de nulmeting zijn breed uit geanalyseerd en beschreven in hoofdstukken 5 tot en met 8 van het achtergronddocument. Dit hoofdstuk bevat een opsomming van de hoofdlijn.

4.1 Evaluatie 3^e Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2014

Het scenario “verankering van de verbrede koers” is door de Raad als ambitie vastgesteld voor de periode 2010-2014. Met dit scenario is de koers die in de periode 2005-2010 is gevoerd ook beleidsmatig verankerd. Onderstaand schema toont het bijbehorend ambitieprofiel.

		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	-
grondwater	grondwateroverlast	B	B	B	-

De feiten op een rij

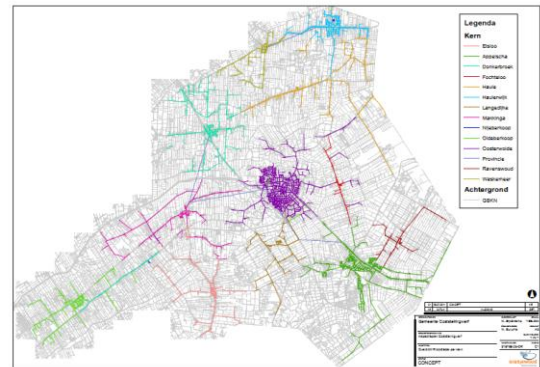
- Nieuwe riolering (aanleg en vervanging):
  - 2010-2014: 0,7 km gemengd riool
  - 2010-2014: 0,1 km vuilwater riool
  - 2010-2014: 0,7 km hemelwater riool
  - 2010-2014: 2,2 km persleiding
- Beheer en onderhoud:
  - 2010-2014: 28,5 km gereinigd riool geïnspecteerd
  - onderhoud pompen, drukriolering, persleidingen en randvoorzieningen volgens planning uitgevoerd.
- Onderzoek en gegevensbeheer:
  - 2010-2014: stedelijke wateropgave definitief bepaald
  - 2010-2014: beheersysteem is WION-proof gemaakt
  - 2010-2014: overstortmetingen uitgevoerd
- Aanpak wateroverlast:
  - maatregelen aan de Prakkenlaan te Oosterwolde uitgevoerd

Accentverlegging van verbetering van het functioneren naar beheer

Tijdens de planperiode van het 2^e GRP (2005-2009) lag het accent op verbetering van het functioneren van de voorzieningen. Toen lag er nog een opgave tot reductie van vuiluitwerp via de overstorten. In 2009 zijn de laatste verbeteringsmaatregelen gerealiseerd. In diezelfde periode zijn ook de laatste percelen in het buitengebied aangesloten op de riolering. Sinds 2009 voldoet de gemeente dan ook (ruimschoots) aan de wettelijke verplichtingen ten aanzien van het functioneren.

Tijdens de planperiode van het 3^e GRP is het accent dan ook verlegd naar beheer van de voorzieningen:

- De reinigings- en inspectiestrategie van de riolering is bijgesteld;
- In het project “rioolrenovatie Prandinga” is een pilot gedaan met moderne contractvormen. Hierbij krijgt de aannemer meer ruimte voor de inzet van zijn expertise. Daarmee kan hij het ontwerp beter afstemmen op de uitvoering. Dit leidt tot kostenefficiency;
- De reiniging en inspectie van riolen is, na een eerste pilot in 2012, met ingang van 2013 in gemeenschappelijk OWO contract geclusterd en meerjarig (periode van 3 jaar) aanbesteed.

Herziene reinigings- en inspectiestrategie riolering.

Woningbouwprogramma blijft achter

Op basis van het woningbouwprogramma van destijds is voor het 3^e GRP uitgegaan dat door nieuwbouw het aantal riolaansluitingen in de planperiode met 195 toe zou nemen. In de tariefsontwikkeling van de rioolheffing is daarmee ook rekening gehouden.

De economische crisis heeft ervoor gezorgd dat de nieuwbouw in Nederland bijna volledig is stilgevallen; zo ook in Ooststellingwerf. In de periode 2010-2014 zijn er maar een beperkt aantal nieuwe aansluitingen gerealiseerd. Een vergelijk tussen de prognose van het GRP en de werkelijke situatie in 2014 toont aan dat sprake is van een beperkte krimp in het aantal riolaansluitingen.

Woningbouwproject De Melkweg is in verband met de economische crisis tussentijds bijgesteld.

riolaansluitingen	GRP 2010-2014		situatie 2014
	situatie 2009	Prognose 2014	
woningen	10.905	11.100	10.842
bedrijven	930	930	864
totaal:	11.835	12.030	11.706

Tabel 4-1: ontwikkeling riolaansluitingen

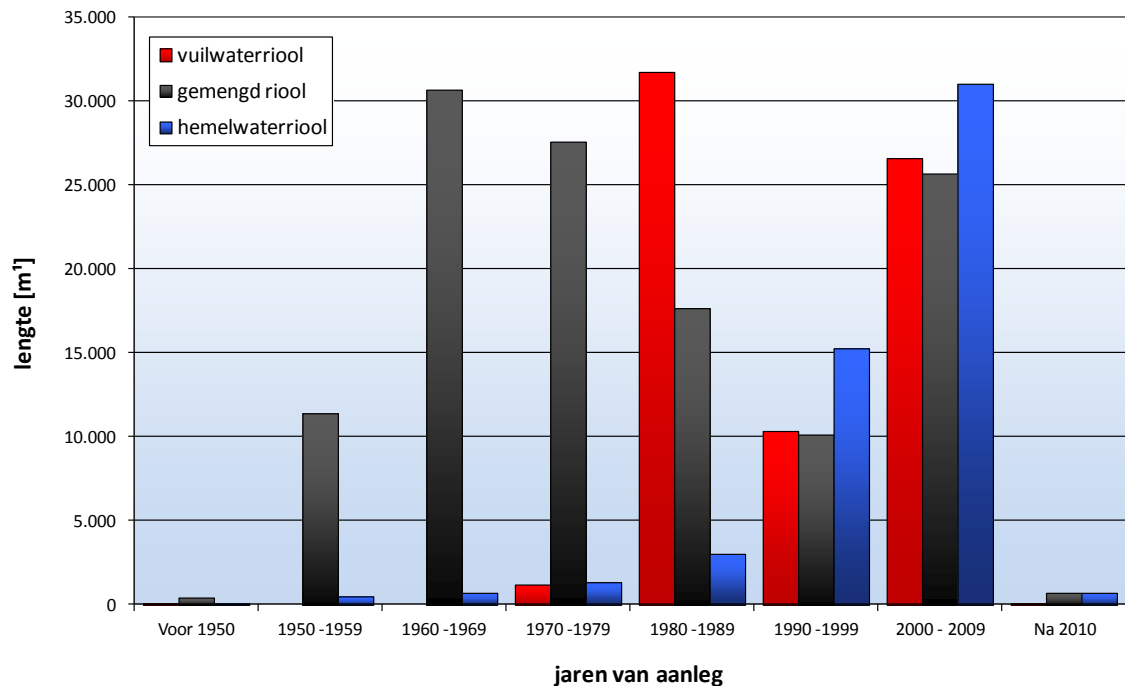
Bijstelling tariefsontwikkeling

In 2011 is de tariefsontwikkeling van de rioolheffing geëvalueerd. Toen bleek dat het werkelijke investeringstempo lager lag dan dat in het GRP 2010-2014 was voorzien. Bovendien was de verwachting dat dit tempo ook in de daarop volgende jaren lager zou liggen. Ook de lasten stijgen daardoor minder snel dan in het GRP was voorzien. Daarom is besloten in 2011 een eenmalige verlaging van het tarief door te voeren.

4.2 De arealen

In de gemeente Ooststellingwerf ligt voor circa € 140 miljoen aan rioleringsvoorzieningen in de grond. De vrijerval riolering vertegenwoordigt verreweg de grootste waarde. De oudste, nog bestaande, riolen in Ooststellingwerf stammen uit 1950. Dit betreft de gemengde rioelstelsels in de dorpskern van Oosterwolde (Pradingaweg, Brink, Grootte Singel en omgeving).

Figuur 4-1: leeftijdopbouw vrijerval riolering [bron: GBI; peildatum maart 2014]

4.3 De resultaten van de nulmeting 2014 op hoofdlijn

Om de huidige kwaliteit van de gemeentelijke watertaken vast te stellen heeft een 'nulmeting' plaatsgevonden. Onderstaande schema toont een samenvatting van de kwaliteitsindrukken per onderdeel en per structurelement.

	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
inzameling van afvalwater	B	B	B	B
transport van stedelijk afvalwater	B	B	B	B
inzameling van overtollig hemelwater	B	B	B	-
verwerking van hemelwater in riolen	B > H	B > H	B > H	-
verwerking van hemelwater in de openbare ruimte	B	B	B	-
inzameling van grondwater	L > B	L > B	L > B	-
verwerking van grondwater	B	B	B	-

Vergelijk met nulmeting en ambitie 2009

In het kader van het GRP 2010-2014 is in 2009 een nulmeting uitgevoerd (zie onderstaand schema).

		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	B	B	B	B
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	-
grondwater	grondwateroverlast	L	L	L	-

Ten opzichte van 2009 is de indeling van de kwaliteitscatalogus 2014 op onderdelen bijgesteld. Zo is bij de zorgplicht grondwater in de kwaliteitscatalogus 2014 sprake van 2 onderdelen, waar bij de kwaliteitscatalogus 2009 deze nog bestond uit 1 onderdeel. Aan de achterliggende indeling van kwaliteitsnormen is echter niks gewijzigd.

Onderling vergelijk met de nulmeting 2014 toont aan dat op het onderdeel verwerking van "hemelwater in riolen" sprake is van een hogere kwaliteit en dat ten aanzien van de grondwaterzorgplicht de eerste stappen zijn gezet van het laag kwaliteitsniveau naar het basisniveau (de ambitie; zie onderstaand schema).

		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	-
grondwater	grondwateroverlast	B	B	B	-

Naast de inspanning op het onderdeel inzameling van grondwater is op het onderdeel transport van afvalwater ook nog een inspanning nodig voor het behalen van het beoogd kwaliteitsniveau conform de ambitie 2009.

Stedelijk afvalwater

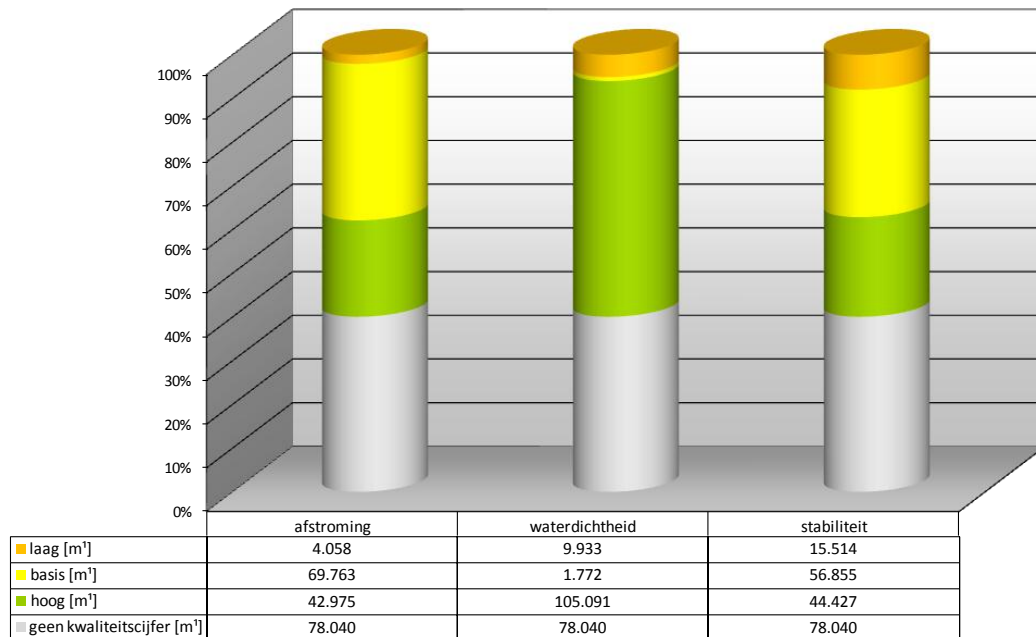
Rioolaansluitingen

Op dit moment zijn circa 11.700 percelen aangesloten op de riolering. Slechts 39 percelen (gelegen in het buitengebied) zijn niet op het riool aangesloten. Hier loost het afvalwater via een zuiverende voorziening lokaal in bodem of sloot. Stankklachten vanuit oppervlaktewater en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor.

Riolering

Voor inzameling en transport van het stedelijk afvalwater wordt gebruik gemaakt van vrijverval riolering (195 km) en mechanische riolering (188 km). Bij vrijverval riolering lopen de buizen een klein beetje schuin. Hierdoor stroomt het water vanzelf weg. Bij mechanische riolering duwt een pomp het afvalwater met kracht de buis (persleiding) in. Dit principe wordt vooral gebruikt in het buitengebied als grote afstanden overbrugd moeten worden.

Mede door de relatief jonge leeftijd verkeert de vrijverval riolering voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater in een behoorlijk goede technische staat. Van de totaal geïnspecteerde riolering (117 km) verkeert circa 8% door slijtage (aantasting van de buizen) en schades (scheuren en verzakkingen) in een slechte staat (niveau laag).

Figuur 4-2: technische staat vrijverval riolering stedelijk afvalwater [bron: GBI; maart 2014]

Bedrijfszekerheid gemalen

In het rioolstelsel zijn 879 gemalen toegepast. De gemalen zijn een kritisch onderdeel binnen het riole-
 ringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel leiden tot overlast en schade. Om de bedrijfszeker-
 heid te waarborgen wordt gemiddeld 2 x per jaar onderhoud aan de gemalen uitgevoerd. Gelijktijdig
 worden de gemalen geïnspecteerd en wanneer noodzakelijk kleinschalige reparaties uitgevoerd. De ach-
 terliggende jaren is in de praktijk gebleken dat door deze kleinschalige reparaties vervangingen van de
 complete elektromechanische onderdelen van de rioolgemalen en drukriolering uitgesteld kan worden
 dan wel kan komen te vervallen.

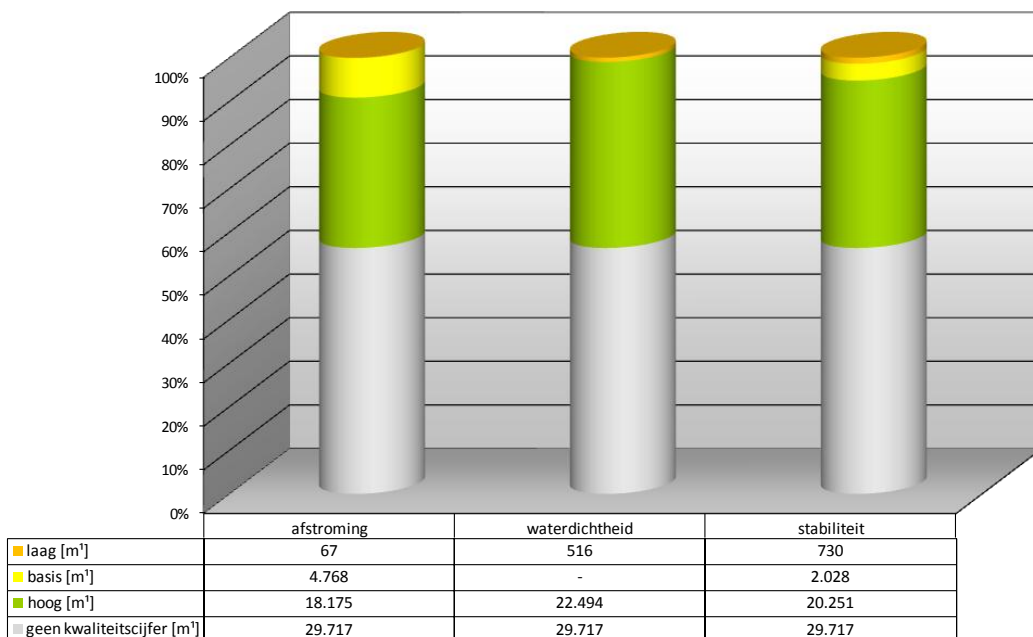
Daarnaast is een groot deel van de gemalen (circa 75%) aangesloten op een geautomatiseerd signale-
 ringssysteem. Bij deze aansluitingen is sprake van een continue controle op de werking van de gemalen
 en kunnen storingen en calamiteiten spoedig worden verholpen.

Hemelwater

Riolering

Voor inzameling en transport van overtollig hemelwater in de
 kernen (het stedelijk gebied) wordt gebruik gemaakt van 177
 km vrijverval riolering. Via dit riool wordt het hemelwater wat
 op stoepen, daken, wegen, parkeerplaatsen en pleinen valt af-
 gevoerd. In een groot deel van de vrijverval riolering (circa 124
 km) wordt het 'schone' hemelwater samen met het vuile af-
 valwater in één buis afgevoerd naar de RWZI. Bij de overige 53
 km riolering wordt het hemelwater gescheiden ingezameld en via een lozingspunt afgevoerd naar op-
 pervlaktewater of geïnfiltrerd in de bodem.

Figuur 4-3: technische staat vrijval riolering hemelwater [bron: GBI; maart 2014]

Over het geheel gezien verkeert de riolering voor inzameling en transport van overtollig hemelwater (22 km riool) in een zeer goede technische staat. Dit is ook logisch omdat de riolering nog erg jong is (het overgrote deel is vanaf de jaren 90 aangelegd). Van de 22 km geïnspecteerde riolering verkeert circa 1% door slijtage (aantasting van de buizen) en schades (scheuren en verzakkingen) in een slechte staat (niveau laag).

Afvoercapaciteit riolering

De riolering is bedoeld om bij normale buien probleemloos het water van wegen en daken af te voeren. Het rioleringssysteem is hiervoor, conform de landelijke normen, gedimensioneerd op een bui met een herhalingsdijk van eens per twee jaar.

Uit modelberekeningen (uitgevoerd in 2010) blijkt dat op enkele locaties de vrijval riolen in theorie niet aan deze norm voldoet. Echter de afgelopen 4 jaar zijn er geen meldingen omtrent 'water-op-sstraat' of wateroverlast binnengekomen. De noodzaak om op deze locaties maatregelen te nemen is er dan vooralsnog ook niet.

'water-op-sstraat' situatie

Vuiluitworp

In een groot deel van het vrijval riool (124 km) wordt naast het afvalwater ook overtollig hemelwater via dezelfde buis ingezameld en afgevoerd. Dit houdt in dat bij zwaardere buien het rioolstelsel volledig volloopt. Via één van 25 overstorten of 12 randvoorzieningen wordt het (verdund) afvalwater dat niet door de riolering kan worden verwerkt, afgevoerd naar oppervlaktewater. Het oppervlaktewater kan hierdoor vervuild raken waardoor risico's voor de volksgezondheid en aantasting van natuurwaarden kunnen optreden. Om dit zoveel mogelijk te beperken zijn in de periode 2005-2009 (plaperiode 2^e GRP) tal van verbeteringsmaatregelen uitgevoerd. In 2009 is de laatste maatregel (het aanpassen van een rioolgemaal in Elsloo) uitgevoerd. Sindsdien wordt voldaan aan de (wettelijke) verplichtingen van de basisinspanning.

Bergingsmogelijkheden voor overtollig hemelwater

In 2008 is in samenwerking met Wetterskip Fryslân een verkennend onderzoek naar overlast vanuit oppervlaktewater uitgevoerd (de stedelijke wateropgave). Deze studie heeft geen knelpuntlocaties opgeleverd.

Technische staat watergangen en oevervoorzieningen

Watergangen zijn van groot belang voor de berging en aan- en afvoer van hemelwater in en rondom de kernen. Op dit locaties waar verhard oppervlak is afgekoppeld wordt het hemelwater via één van de lozingspunten rechtstreeks afgevoerd naar de watergangen. Maar ook het hemelwater wat bij zwaardere buien niet door de gemengde riolen verwerkt kan worden wordt via overstorten of randvoorzieningen geloosd op de watergangen. De watergangen vormen dus feitelijk een verlengstuk van het rioolstelsel.

De aangrenzende oevervoorzieningen en kunstwerken (bijvoorbeeld duikers) vallen (voor zover het gaat om gemeentelijke watergangen) onder de verantwoordelijkheid van de wegbeheerder. De waterbodems vallen onder de verantwoording van de groenbeheerder. Het beheer van deze gemeentelijke voorzieningen valt buiten de scope van dit GRP. Gezien de onderlinge relatie geeft dit GRP wel richting aan de ambitie voor het beheer van deze voorzieningen. Uitvoering en bekostiging ervan wordt geborgd in de beleid- en beheerplannen voor de disciplines wegen en groen.

Grondwater

De bodemopbouw binnen de gemeente Ooststellingwerf varieert in sterke mate. Daarnaast komen in grote delen van de gemeente binnen 40 tot 120 cm onder het maaiveld keilemlagen voor. Dit zorgt voor een ongunstige waterhuishouding. Na een periode van regen kan het hemelwater daardoor moeilijk wegzakken en kan gedurende langere tijd op maaiveld blijven staan.

Begin 2008 is in een gezamenlijk traject met Wetterskip Fryslân de Stedelijke Wateropgave voor Ooststellingwerf bepaald. Voor dit onderzoek zijn locaties met grondwateroverlast geïnventariseerd. Uit dit onderzoek zijn negen locaties naar voren gekomen waar sprake is van natte percelen/plantsoenen. De oorzaak van de problemen is inmiddels nader verkent. De oorzaken zijn divers van aard. Enerzijds worden problemen veroorzaakt door de aanwezigheid van keileem in de ondergrond, waardoor hemelwater niet snel genoeg in de bodem kan infiltreren. Anderzijds zorgt demping en de gebrekkige onderhoudsstaat van de watergangen voor een ongunstige waterhuishouding. Sloten vormen op diverse locaties de erfafscheiding. Veelal zijn deze sloten in particulier eigendom. De achterliggende jaren hebben de eigenaren van de aangrenzende percelen nauwelijks tot geen onderhoud verricht of deze sloten zelfs gedempt. Overtollig hemelwater kan hierdoor niet meer weglopen en zorgt daarmee voor overlast.

De achterliggende jaren heeft de gemeente in combinatie met andere werkzaamheden in de openbare ruimte en/of in overleg met het Wetterskip een aantal probleemlocaties opgelost. In een aantal gevallen wordt nog nader onderzoek verricht.

Budget 2014 (begroting)

Traditioneel rioleringsbeheer

De gemeentelijke begroting voor het traditioneel rioolbeheer omvatten voor 2014 circa € 2,9 miljoen. Het totaalbedrag in de begroting bestaat uit veel posten voor allerlei werkzaamheden. Circa een derde is bestemd voor reguliere exploitatie (klein) onderhoud. Circa een kwart wordt besteed aan personeelskosten en overhead. Hierin zijn ook de kosten inbegrepen voor het innen van de rioolheffing.

Naast regulier (klein) onderhoud zijn ook eenmalige projectmatige investeringen nodig voor groot onderhoud (vervanging) dan wel verbetering van bestaande voorzieningen. Deze investeringen worden geactiveerd en omgezet in kapitaallasten (rente en afschrijving). Dit is veruit de grootste onderdeel van de begroting (bijna de helft).

		begroting riolering
reguliere exploitatie	De jaarlijkse terugkerende uitgaven die nodig zijn voor het in stand houden van het huidig areaal. Zoals het reinigen en inspecteren van riolen, klein onderhoud aan riolen, onderhoud aan gemalen, kolkenzuigen, stroomkosten gemalen, straatveegkosten, etc..	€ 0,86 mln. (30%)
personeel & overhead	Om gemeentelijke watertaken te kunnen uitvoeren is een organisatie met deskundig personeel en materieel nodig.	€ 0,69 mln. (24%)
kapitaallasten	De uitgaven voor eenmalige projectmatige onderhoudswerkzaamheden voor het in stand houden van en/of verbeteren van het bestaande areaal.	€ 1,32 mln. (46%)
	subtotaal riolexploitatie	€ 2,87 mln.
overig	Compensabele btw en kwijtscheldingen.	€ 0,20 mln.
	totaal budget	€ 3,07 mln.

Stedelijk waterbeheer

Het stedelijke waterbeheer (van de gemeentelijke watergangen) valt onder de verantwoording van de groenbeheerder. Voor het waterbeheer (onderhoud van schouwsloten en onderhoud van watergangen) is jaarlijks een bedrag opgenomen in de begroting. Dit budget wordt grotendeels gebruikt voor het onderhoud van schouwsloten in het buitengebied. Maar een deel wordt ook gebruikt voor onderhoud van watergangen in stedelijk gebied. Derhalve wordt, sinds 2012 (besluit Raad van 20 maart 2012), een deel van het budget (jaarlijks € 25.000) toegerekend aan de rioolheffing.

5 Wat vinden wij belangrijk? nadere toelichting op onze ambities

Dit hoofdstuk gaat in op de ambitie voor de gemeentelijke watertaken. Met andere woorden: op welke plek is welke kwaliteit wenselijk?

5.1 Wat is ambitie?

Ambitie is niets anders dan het gewenste kwaliteitsniveau voor riolering en water in de verschillende structuurelementen in de gemeente Ooststellingwerf. De ambitie stelt een doel en geeft aan wat voor product (wensbeeld) wordt geboden aan bewoners, ondernemers maar ook aan bezoekers (o.a. toeristen). Bij het bepalen van de ambitie zijn er keuzemogelijkheden in kwaliteit (de drie kwaliteitsniveaus). Elk kwaliteitsniveau heeft bijbehorende consequenties en kosten. Oftewel: elke kwaliteit heeft z'n prijskaartje.

5.2 Proces

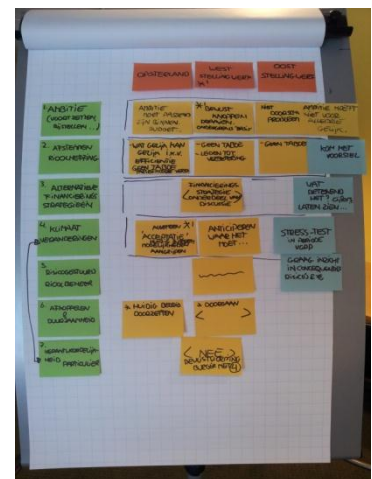
Op donderdag 26 juni 2014 zijn de 3 portefeuillehouders van de OWO gemeenten bijgepraat over de tussentijdse resultaten. Tijdens deze bijeenkomst is de methodiek van het kwaliteitgericht beheren toelicht en is gediscussieerd over de prijskwaliteit van de gemeentelijke watertaken en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de opgave vanuit het Bestuursakkoord Water 2011 en het FBWK. De portefeuillehouders hebben die middag aangegeven wat zij belangrijk vinden ten aanzien de koers van de besparingen en de implementatie in de GRP's (aflezen van de barometer).

Ter voorbereiding op deze bijeenkomst is er door de ambtelijke projectgroep een voorverkenning uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar:

- Beleidsafspraken vanuit bestaande beleidsplannen;
- Wet- en regelgeving;
- Resultaten nulmeting.

De uitkomsten zijn vertaald in zeven vraagpunten:

1. De huidige ambitie voortzetten of bijstellen?
2. 1 OWO koers voor de rioolheffing?
3. Wat doen we met alternatieve financieringsstrategieën?
4. Hoe gaan we met klimaatveranderingen om?
5. Hoe kijken we aan tegen risicogestuurd rioolbeheer?
6. Hoe kijken we aan tegen afkoppelen & duurzaamheid?
7. Wat hoort tot de verantwoordelijkheid van de particulier?

Aan de hand van deze vraagpunten zijn de ambities verkend: *Volstaat het huidig niveau; moet het (nog) beter of mag het ook wat minder? Mag er verschil in kwaliteit zijn tussen woongebied en bedrijventerreinen? Mogen besparingen tot (hogere) risico's leiden? Hoe houden wij de lastenstijging beperkt?*

Voor de inzet van besparingsmogelijkheden zijn de belangrijkste signalen uit deze bijeenkomst:

- a) De huidige ambitie voldoet; er is een sterke voorkeur om deze door te zetten mits dit past binnen de beschikbare budgetten;
- b) Een verlaging van de huidige ambitie om te voldoen aan de besparingsopgave is niet gewenst;
- c) Besparingen mogen niet leiden tot hogere risico's;
- d) De rekening van de besparing mag niet neergelegd worden bij de toekomstige generatie(s);
- e) Zet daar waar mogelijk de intergemeentelijke samenwerking (OWO) in om kosten te besparen.

De uitkomsten van deze bijeenkomst heeft de ambtelijke projectgroep meegenomen bij de invulling van de ambitie voor de gemeentelijke watertaken.

5.3 Waar is welke kwaliteitsniveau wenselijk?

De zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater heeft het karakter van een resultaatsverplichting. De zorgplichten voor hemel- en het grondwater hebben daarentegen het karakter van een inspanningsverplichting, waarbij de gemeente bij de uitvoering van deze inspanning de beleidsvrijheid heeft die aanpak te kiezen die, gelet op de lokale omstandigheden, doelmatig is. Op onderdelen van de zorgplichten worden randvoorwaarden bepaald door wettelijke regels en verplichtingen.

In deze paragraaf is het gewenst kwaliteitsniveau per zorgplicht vertaald in een ambitie. In de kwaliteitscatalogus is deze ambitie vertaald in sfeerbeelden, een kwaliteitsbeschrijving en een technisch normenkader. De kwaliteitscatalogus is opgenomen in hoofdstuk 4 van het achtergronddocument.

5.3.1 Ambitie stedelijk afvalwater

Inzameling van stedelijk afvalwater

Voor inzameling van stedelijk afvalwater wordt voorgesteld (in lijn met het GRP 2010-2014) het niveau basis voort te zetten. Dit sluit aan bij de wettelijke resultaatsverplichting van het Rijk (zorgplicht stedelijk afvalwater, zie kader rechtsonder) en de regelgeving van het Wetterskip.

	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
voortzetten huidig beleid	B	B	B	B

Nieuwe aansluitingen

In lijn met de landelijke inzichten/voorschriften worden bij nieuwbouwlocaties bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft. Hiermee worden stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem voorkomen.

Bestaande aansluitingen zonder aansluiting op de riolering

Gemeentebreed is momenteel van een aansluitgraad van 99,7%. Stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor. Momenteel beschikken 39 percelen over een eigen voorziening. De gemeente heeft voor deze percelen ontheffing van de zorgplicht. Hier moet de perceelseigenaar zelf zorgen voor inzameling en verwerking van het afvalwater.

zorgplicht stedelijk afvalwater volgens Artikel 10.33 Wet milieubeheer:

De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool.

In plaats van een openbaar vuilwaterriool kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen worden toegepast, indien met die systemen eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt.

Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de zorgplicht.

De ontheffing kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door gedeputeerde staten worden ingetrokken.

Toezicht bij nieuwe rioolaansluitingen

Sinds de jaren 90 worden bij nieuwbouwlocaties systemen toegepast waarbij vuil en schoon water gescheiden blijven. Het risico op foutieve aansluitingen (vuilwater wat in het hemelwater riool loopt en zo rechtstreeks de sloot in kan stromen) is bij deze systemen groter.

Om dit risico zoveel mogelijk terug te dringen worden nieuwe aansluitingen onder toezicht van de gemeente aangesloten op de gemeentelijke voorzieningen. Particulieren mogen zelf niet de aansluiting realiseren. Deze lijn wordt met het nieuwe GRP doorgezet.

Gebruik van de aansluitingen

Daar waar foutieve aansluitingen worden geconstateerd die leiden tot wateroverlast voor de aanwonende worden deze verholpen (niveau basis). Er wordt geen preventief onderzoek verricht naar foutieve aansluitingen.

Transport van stedelijk afvalwater

Voor transport van stedelijk afvalwater betekent het voortzetten van het huidig beleid het niveau hoog. Dit is een bewuste "plus" bovenop de wettelijke resultaatsverplichting van het Rijk (zorgplicht stedelijk afvalwater, zie kader op het vorig blad) en de regelgeving van het Wetterskip.

Dit is een afgeleide van het Raadsbesluit van 16 december 2003 waarin de keuze is gemaakt alle percelen aan te sluiten op de riolering. Daardoor zijn de rioolgemalen nu een kritisch onderdeel binnen het rioleringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel leiden tot flinke overlast en schade voor mens en omgeving. Om dit te voorkomen wordt op het onderdeel transport van stedelijk afvalwater een hoog niveau geambieerd.

	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
voortzetten huidig beleid	H	H	H	H

Technische staat voorzieningen

Voor het transport van stedelijk afvalwater moeten de voorzieningen in een goede technische staat verkeren. Het is niet persé noodzakelijk dat de voorzieningen te allen tijde in "nieuwstaat" verkeren. Enige vorm van schade is acceptabel maar zodra dit het functioneren van de voorzieningen benadeeld en sprake is van risico op overlast (niveau laag) worden deze schades opgelost door het uitvoeren van vervangingen en deelreparaties. Op deze manier worden de risico's die deze schades met zich mee brengen opgeheven. In lijn met het coalitieakkoord 2010-2014

wordt de komende planperiode wel een alternatieve onderhoudstrategie ingezet. Daarbij wordt o.a. gekeken naar gerichte inzet van renovatietechnieken.

Inspectie van de voorzieningen (beheer)

Mede door de relatief jonge leeftijd verkeren de voorzieningen voor transport van stedelijk afvalwater in een behoorlijk goede technische staat. Maar de voorzieningen worden wel steeds ouder en hebben dus meer en vaker onderhoud nodig. De huidige inspectiestrategie heeft tot doel om van de oudere voorzieningen over goede en actuele inspectiegegevens te beschikken. Hiermee zijn schades vroegtijdig in beeld en kan er tijdig gestuurd worden op (herstel)maatregelen. Deze inspectiestrategie wordt de komende planperiode aangehouden.

Naast periodieke inspectie van riolen is het ook noodzakelijk de overige voorzieningen (gemalen, overstorten, randvoorzieningen, terugslagkleppen, inlaatconstructies, etc.) periodiek (halfjaarlijks/jaarlijks) te inspecteren. Eventuele gebreken die het functioneren belemmeren komen zodoende vroegtijdig in beeld en kunnen hersteld worden voor deze tot een overlastsituatie kunnen leiden.

Waarborgen bedrijfszekerheid rioolgemalen

De rioolgemalen zijn door het volledig rioleren van de gemeente een kritisch onderdeel binnen het rioleringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel leiden tot flinke overlast en schade voor mens en omgeving. Het is daarom noodzakelijk tijdig en adequaat te handelen in geval van een storing. Voor borging van de bedrijfszekerheid van de rioolgemalen wordt de onderhoudsstrategie uit het GRP 2010-2014 voortgezet.

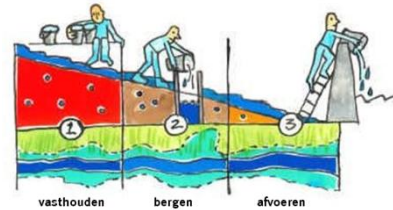
Alle rioolgemalen in het stedelijk gebied zijn aangesloten op een zogeheten telemetriesysteem. Door deze aansluiting is sprake van een continue controle op de werking van de rioolgemalen en kunnen storingen en calamiteiten spoedig worden verholpen. Hiermee wordt de bedrijfszekerheid meer dan voldoende gewaarborgd. Daarnaast zijn in het buitengebied de minigemalen die na 1985 geplaatst zijn (circa 610 stuks) eveneens aangesloten op het telemetriesysteem.

In OWO verband wordt momenteel gewerkt aan een gemeenschappelijke aanschaf en installatie van een nieuw telemetriesysteem. Na installatie van dit systeem werken de 3 OWO gemeenten met eenzelfde systeem. Dit maakt het eenvoudiger onderhoudswerkzaamheden te clusteren waardoor efficiëntie voordeel is te bereiken.

5.3.2 Ambitie hemelwater

Inzameling van overtollig hemelwater

In lijn met het huidige beleidskader streeft de gemeente er naar vermenging van schoon hemelwater met afvalwater terug te dringen (ontvlechten), waarbij de trits "vasthouden-bergen-afvoeren" de voorkeursvolgorde is (basis niveau). Hiermee wordt een verdere vermindering van de vuiluitstoot van afvalwater bereikt waarmee de kans op stankoverlast en vervuiling van sloten bij overstortsituaties wordt verminderd.

Om het risico op foutieve aansluitingen te verminderen wordt in bestaand stedelijk gebied geen particulier oppervlak afgekoppeld. Deze visie is in het GRP 2010-2014 beleidsmatig verankerd.

Het actief scheiden van de waterstromen kost veel geld en levert bij de realisatie veel overlast voor omwonenden. Daarom wordt ervoor gekozen afkoppelen mee te laten liften met overige projecten (wegconstructies, rioolvervanging, revitalisering, etc.) en alleen in die gevallen waar afkoppelen ook meerwaarde heeft. Oftewel "afkoppelen is geen doel op zich".

publ.locatie   woonwijk   bedr.terrein   buitengeb.

voortzetten huidig beleid	B	B	B	-
---------------------------	----------	----------	----------	---

Afkoppelen in bestaand gebied

In bestaand gebied is vaak sprake van een gemengd riool (het vuile afvalwater wordt samen met het 'schone' hemelwater in één buis afgevoerd). Bij het vervangen van de riolering doet zich de mogelijkheid voor de waterstromen te scheiden. Echter het scheiden van de waterstromen kost meer geld en levert bij de realisatie meer overlast voor omwonenden. Daarom wordt bij elke rioolvervanging getoetst of afkoppelen meerwaarde biedt. Oftewel "afkoppelen is geen doel op zich".

Verordningsbevoegdheid

Vanuit de Waterwet zijn particulieren in eerste instantie zelf verantwoordelijk geworden voor het omgaan met vrijkomend water op hun eigen perceel (zie kader rechts). De gemeente heeft een verordningsbevoegdheid. Dit maakt het mogelijk aan te geven *wanneer* particulieren het hemelwater mogen aanbieden en *hoeveel*. Daarnaast kan aangegeven worden *hoe* particulieren het hemelwater moeten aanbieden. Hiermee is het ook mogelijk particulieren te verplichten op eigen terrein de waterstromen te scheiden en het hemelwater aan te sluiten op het gemeentelijk hemelwater- of ontwateringsstelsel.

zorgplicht hemelwater volgens Artikel 3.5 Waterwet:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevegd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

Nieuwbouw

De particulier is bij nieuwbouw (zowel inbreiding- als uitbreidingslocaties) verplicht de afvalwaterstromen gescheiden aan te leveren. De gemeente legt een gemeentelijk hemelwaterstelsel aan (riool of watergang). Het hemelwater van het openbaar gebied wordt hierbij aangesloten. De particulier krijgt de mogelijkheid om ook het overtollige hemel- en/of grondwater hierop aan te sluiten. Vanwege de lokale grondslag (keileem lagen in de ondergrond) wordt het verplicht verwerken op eigen terrein niet verplicht. Het is namelijk niet ondenkbaar dat verplichte verwerking (infiltratie) van hemelwater op eigen terrein leidt tot grondwateroverlast. Wel wordt lokale verwerking van hemelwater door de particulier vanuit de gemeente toegejuicht.

Bestaand gebied

In bestaand gebied is vaak sprake van een gemengd riool (het vuile afvalwater wordt samen met het 'schone' hemelwater in één buis afgevoerd). Bij het vervangen van de riolering wordt afkoppelen overwogen. Bij afkoppelen wordt het hemelwater van het openbaar gebied aangesloten op een (nieuw aan te leggen) gemeentelijk hemelwater- of ontwateringsstelsel (riool of watergang). Om foutieve aansluitingen te voorkomen wordt er geen particulier oppervlak afgekoppeld. Het scheiden van afvalwaterstromen op particulier terrein bij bestaande bebouwing brengt veelal forse investeringen met zich mee. Om deze redenen is het niet reëel de particulier hier bij bestaande bebouwing toe te verplichten.

Verwerking van overtollig hemelwater in riolen

Als gevolg van de klimaatverandering neemt de kans op extreem heftige regenbuien toe. Het is daarmee de vraag of het huidig beleid (niveau **basis**) volstaat. Een hogere ambitie vraagt wel om forse investeringen én daarmee hogere lasten voor de bewoners en ondernemers. Zeker in situaties waarbij relatief jonge riolen moeten worden vervangen, die technisch gezien nog niet aan vervanging toe zijn is dit kapitaalsvernietiging.

Naast de ondergrondse rioolbuizen gaan dan ook de watergangen een belangrijke rol spelen in de aan- en afvoer van overtollig hemelwater. Het peilbeheer van de watergangen is een verantwoordelijkheid van wetterskip Fryslân. Naast het wetterskip spelen ook particulieren een belangrijke rol. Volledig verharde tuinen en percelen zorgen voor een extra belasting op de gemeentelijke voorzieningen.

publ.locatie   woonwijk   bedr.terrein   buitengeb.

voortzetten huidig beleid	B	B	B	B
---------------------------	----------	----------	----------	----------

Afvoercapaciteit riolering

Wateroverlast is een gevoelig item. Het is niet acceptabel om hieraan voorbij te gaan! Wel is het zaak duidelijk onderscheid te maken tussen 'hinder', 'ernstige hinder' en 'overlast'.

'water-op-sstraat' is nog geen wateroverlast

Een rioolstelsel kan enorme hoeveelheden neerslag verwerken in relatief korte duur. De gemiddelde jaarlijkse neerslaghoeveelheid kan in een dag worden verwerkt. Het grootste deel van het water wordt dan afgevoerd via de overstorten. Er mag gemiddeld 1x per 2 jaar 'water-op-sstraat' optreden. Dit verschijnsel wordt principieel nog niet beschouwd als wateroverlast. Bij 'water-op-sstraat' wordt onderscheid gemaakt in 3 verschillende gradaties:

- Hinder, kort durend beperkte hoeveelheden 'water op straat', met een duur in de orde van 15 –30 minuten;
- Ernstige hinder, forse hoeveelheden 'water op straat', ondergelopen tunnels, opdrijvende putdeksel, met een duur in de orde van 30 – 120 minuten;
- Overlast, langduriger en op grotere schaal 'water op straat', water in winkels, woningen met materiële schade en mogelijk ook ernstige belemmering van het (economische) verkeer.

bron: Stichting RIONED

De riolering is bedoeld om bij normale buien probleemloos het hemelwater af te voeren. Het bestaand rioleringsstelsel is hiervoor, conform de landelijk gangbare uitgangspunten gedimensioneerd op een hevige bui met een herhalingsduur van eens per twee jaar.

Nu is het nog zo dat de gemeente situaties accepteert waarbij sprake is van 'water-op-sstraat' in de vorm van hinder, maar geen situaties waar sprake is van ernstige hinder dan wel overlast (basisniveau).

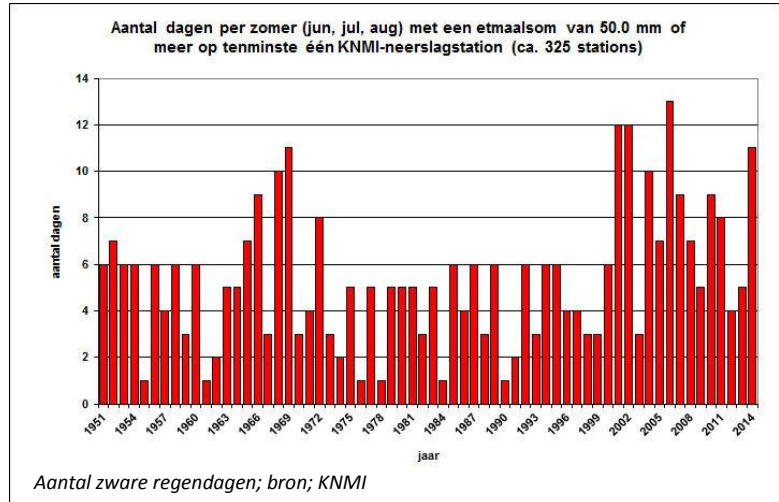
Daarbij is het de vraag of al dit water wel in de buis "moet" passen. Naast de ondergrondse rioolbuizen kunnen ook wegen, watergangen en groenvoorzieningen een belangrijke rol spelen in (tijdelijke berging) aan- en afvoer van overtollig hemelwater.

Stresstest

De zomer van 2014 kenmerkte zich o.a. door veel zware buien. Herhaaldelijk vielen verspreid over het land intensieve regen- en onweersbuien met wateroverlast en schade.

In de gemeente Ooststellingwerf zijn er geen meldingen bekend van wateroverlast. Ook in achterliggende jaren hebben zich (voor zover bekend) geen situaties voorgedaan die geleid hebben tot wateroverlast.

Mogelijk beschikken de voorzieningen over een dermate hoge afvoercapaciteit dat ze ook de zware buien goed kunnen verwerken. Maar het kan ook zijn dat de intensiteit van de buien lager was dan op de locaties waar wel sprake was van wateroverlast.

Omdat het specifieke inzicht in het functioneren van de voorzieningen bij extreme neerslag ontbreekt gaan wij de komende planperiode een onderzoek uitvoeren (stresstest).

Technische staat voorzieningen

Net als bij de voorzieningen voor het transport van stedelijk afvalwater geldt voor de voorzieningen voor inzameling en verwerking van overtollig hemelwater dat deze in een goede technische staat moeten verkeren. Het is niet persé noodzakelijk dat de voorzieningen te allen tijde in "nieuwstaat" verkeren. Enige vorm van schade is acceptabel maar zodra dit het functioneren van de voorzieningen benadeeld en sprake is van risico op overlast (niveau laag) worden deze schades opgelost door het uitvoeren van vervangingen en deelreparaties. Op deze manier worden de risico's die deze schades met zich mee brengen opgeheven. In lijn met het coalitieakkoord 2010-2014 wordt de komende planperiode wel een alternatieve onderhoudstrategie ingezet. Daarbij wordt o.a. gekeken naar gerichte inzet van renovatietechnieken.

Verwerking van overtollig hemelwater in de openbare ruimte

Naast de ondergrondse rioolbuizen speelt ook de openbare ruimte (watergangen en groenvoorzieningen) een belangrijke rol in de aan- en afvoer van overtollig hemelwater. Vanuit de Watervisie Ooststellingwerf geldt voor verwerking van het overtollig hemelwater in de openbare ruimte een basisambitie die aansluit op landelijke normen. Net als bij het vorig onderdeel "verwerking van overtollig hemelwater in riolen" speelt ook bij dit onderdeel de klimaatverandering een rol. En is het hier eveneens de vraag of het huidige beleid (niveau **basis**) volstaat.

publ.locatie   woonwijk   bedr.terrein   buitengeb.

voortzetten huidig beleid	B	B	B	B
---------------------------	----------	----------	----------	----------

Onderhoud aan watergangen en oevervoorzieningen in stedelijk gebied

De watergangen vormen feitelijk een verlengstuk van het rioolstelsel. Wij hechten dan ook grootte waarde aan watergangen die in staat zijn het overtollig hemelwater te bergen dan wel af te voeren (niveau basis). De oevervoorzieningen en kunstwerken (bijvoorbeeld duikers) vallen (voor zover het gaat om gemeentelijke watergangen) onder de verantwoordelijkheid van de wegbeheerder. De waterbodems vallen onder de verantwoording van de groenbeheerder.

Vanwege het belang van watergangen bij de berging, aan- en afvoer van hemelwater wordt een deel van de onderhoudskosten voor watergangen en oevervoorzieningen gedekt vanuit de rioolheffing.

Overdracht beheer stedelijk water

De gemeente hecht grootte waarde aan watergangen die in staat zijn het overtollig hemelwater te bergen dan wel af te voeren (niveau basis). In de overdracht van het beheer van de watergangen naar het Wetterskip zal de gemeente zorg dragen dat deze ambitie gehandhaafd blijft als het Wetterskip het onderhoud overneemt.

Bij de overdracht worden gelijktijdig afspraken gemaakt over (verdeling van) de beheer- en onderhoudskosten. Zo voert de gemeente vanuit oogpunt van efficiency momenteel al taken namens het Wetterskip uit (hekkelen van watergangen in de kernen).

5.3.3 Ambitie grondwater

Inzameling van grondwater

De achterliggende jaren heeft de gemeente een basisambitie (passieve rol) aangehouden. Enerzijds omdat er weinig meldingen van grondwaterproblemen zijn anderzijds vanwege de lokale situatie als gevolg van de keilemlagen.

	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
voortzetten huidig beleid	B	B	B	-

Het doorzetten van deze basisambitie betekent dat de perceelseigenaar zelf verantwoordelijk is voor de afwatering en aansluiting op eigen terrein. Bewoners en ondernemers kunnen bij het gemeentelijk waterloket terecht voor grondwaterproblemen. Geregistreerde meldingen worden net als andere meldingen behandeld. Bij herhaalde meldingen wordt onderzoek verricht om te achterhalen of sprake is van een grondwaterprobleem. Als er maatregelen in openbaar gebied nodig zijn om acute (gezondheids)problemen aan te pakken dan wel te voorkomen worden die door of onder regie van de gemeente (in nauwe samenwerking met het Wetterskip) uitgevoerd. Wel is er behoefte om een duidelijk(er) afwegingskader te formuleren voor de technische oplossingen. Tot op heden wordt er vaak een maatwerkoplossing toegepast. Er is voornamelijk geen behoefte voor inrichting van een grondwatermeetnet.

zorgplicht grondwater volgens Artikel 3.6 Waterwet:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

Bij het vervangen van riolen wordt bepaald of het zinvol is aansluitmogelijkheden voor de afvoer van overtollig grondwater mee te nemen.

Verwerking van grondwater

	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
voortzetten huidig beleid	B	B	B	-

Verwerking in bestaand gebied

Het aantal meldingen over grondwaterproblemen in bestaand gebied is minimaal. De achterliggende jaren heeft de gemeente in combinatie met andere werkzaamheden in de openbare ruimte en/of in overleg met het Wetterskip een aantal probleemlocaties opgelost. In een aantal gevallen wordt nog nader onderzoek verricht.

Mocht echter de komende jaren blijken dat er op andere locaties maatregelen in openbaar gebied nodig zijn om acute (gezondheids)problemen aan te pakken dan wel te voorkomen worden die door of onder regie van de gemeente (in nauwe samenwerking met het Wetterskip) uitgevoerd. Bij voorkeur wordt hierin aansluiting gezocht bij andere werkzaamheden in de openbare ruimte (weg- en of rioolreconstructies).

In stand houden greppels

In het verleden zijn in de oudere delen van de kernen op diverse locaties (veelal door toedoen van de particulieren) greppels achter woningen gedempt. Hier is beter toezicht op nodig. Goede en duidelijke communicatie naar de bewoners is daarbij noodzakelijk.

Verwerking bij nieuwbouw

Bij nieuwbouwlocaties wordt verwerking van grondwater afdoende ondervangen in het "watertoets proces". Hierbij worden vooraf (dus voordat er een schop de grond in gaat) de waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze meegewogen bij de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties.

Technische staat voorzieningen

De aangelegde drainage is vastgelegd in het beheersysteem van de gemeente. De voorzieningen worden, gelijktijdig met het reinigen en inspecteren van de riolering, gereinigd en geïnspecteerd. Op deze wijze wordt de functie van de drainage bewaakt en wordt voorkomen dat de drainage verstopt raakt. Bovendien kan op deze wijze bepaald worden wanneer de drainage vervangen dient te worden.

5.4 Invulling opgave vanuit het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK)

Uit de verkenning naar het besparingspotentieel in de waterketen is gebleken dat de OWO gemeenten de achterliggende jaren de overstap hebben gemaakt van normgestuurd beheer naar output/outcome gestuurd beheer. Enkele voorbeelden van deze overstap zijn:

- Gerichte afweging (o.a. op basis van risico's en omgevingsfactoren) voor vervanging van voorzieningen (riolen en gemalen) in alle drie gemeenten;
- Inzet van nieuwe rioolrenovatie technieken als alternatief voor vervanging.

De verkenning heeft ook aangetoond dat de budgetten voor het beheer nog niet in alle situaties hierop zijn bijgesteld. Deze zijn veelal nog gebaseerd op het normgestuurd beheer. Daarnaast is gebleken dat door samenwerking nog efficiënter gewerkt kan worden. Clustering/opschalen leidt tot voordeel; zaken hoeven nog maar één keer uitgevoerd te worden in plaats van drie keer afzonderlijk.

Het voorstel is in te zetten op besparen door slimmer (samen) te werken in output/outcome gestuurd beheer. Het verder verbeterde inzicht in de toestand en het functioneren van de voorzieningen maakt het daarbij mogelijk een strategie gericht op predictief beheer in te richten. Daarbij worden geen concessies gedaan aan de ambities zoals die in huidige GRP's zijn vastgesteld. Verlagen van de normen is dan ook niet aan de orde.

De verschillende besparingsmogelijkheden zijn ondergebracht in 7 thema's:

Thema 1 - uniformeren planvorming

Kennis en kunde bundelen en efficiency behalen door gezamenlijk plannen (bijvoorbeeld GRP, BRP, afvalwaterplan, onderhoudsplan, verordeningen) op te stellen of aan te besteden.

Thema 2 - gezamenlijke dataverzameling en gegevensbeheer

Kennis en kunde bundelen en efficiency behalen door gezamenlijk het gegevensbeheer en de dataverzameling uit te voeren (bijvoorbeeld door gezamenlijk te meten, te monitoren, meetinformatie te koppelen, telemetriesysteem).

Thema 3 - afstemmen en combineren van reguliere en cyclische beheeractiviteiten

Gezamenlijk beheeractiviteiten uitvoeren, materieel uit te wisselen, storings op te lossen of standaardisaties op het gebied van installatie en equipment door te voeren.

Thema 4 - facilitaire bundeling

Kennis en kunde bundelen door bijvoorbeeld gezamenlijk te informeren, belasting te heffen of te handhaven en personeel uit te wisselen.

Thema 5 - heroverwegen van verbeteringsmaatregelen

In de komende planperiode staan diverse maatregelen gepland, bijvoorbeeld ten aanzien van de waterberging, afkoppelen, grondwatermetingen. Hierbij geldt dat er per gemeente verschillende verbeteringsmaatregelen gepland kunnen zijn. Voor Ooststellingwerf zijn er geen verbeteringsmaatregelen nodig en vervalt derhalve dit thema.

Thema 6 - alternatieve beheer- en vervangingsstrategieën

Andere strategieën, bijvoorbeeld gericht op levensduurverlenging, het hanteren van een andere reiniging- en inspectiestrategie, gebaseerd op werkelijkheid en uitgebalanceerde gedragsmodellen in plaats van op normen en richtlijnen.

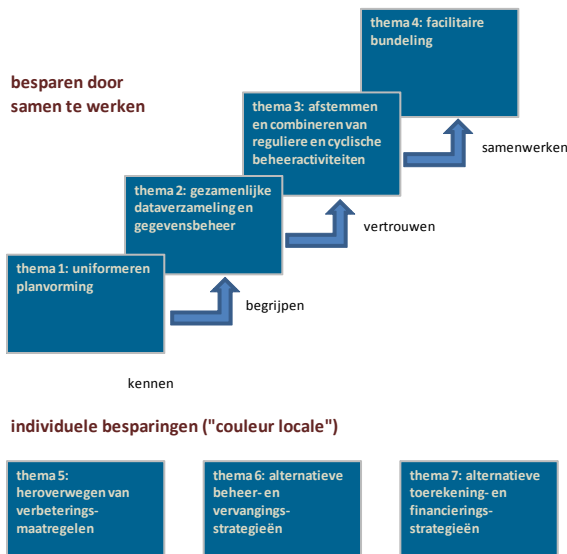
Thema 7 - alternatieve toerekening- en financieringsstrategieën

Andere afschrijvingsmethodes of kostentoedelingen leiden tot een ander kostendekking- of investeringspatroon.

De eerste vier thema's gaan uit van een gezamenlijke aanpak in OWO verband. De mate van besparing is daarmee afhankelijk van de mate of intensiteit van de samenwerking. De laatste drie thema's zijn individueel en gezamenlijk op te pakken en leveren feitelijk alleen een individuele besparing op.

Voor Ooststellingwerf resulteert het implementeren van het besparingspotentieel in een structurele besparing van circa € 132.200 op jaarbasis op de reguliere exploitatie. Daarnaast betekent de implementatie van de alternatieve beheerstrategie dat er tot en met 2020 circa € 6,1 miljoen minder uitgegeven hoeft te worden aan vervanging van de voorzieningen.

In de separate rapportage "Besparingsnotitie OWO gemeenten, Samenwerken in de waterketen" is het besparingspotentieel in detail onderbouwd.

6 Wat betekent dit? Beleidsscenario's

Met de uitkomsten van de bijeenkomst met de 3 portefeuillehouders van de OWO gemeenten "barometer bestuur" van 26 juni 2014 heeft de ambtelijke projectgroep de beleidsscenario's voor de komende planperiode uitgewerkt.

scenario A	Huidig beleid voortzetten – raming conform uitgangspunten 3^e GRP <i>In scenario A wordt het beleid van het 3^e GRP voortgezet. Dit scenario richt zich op in stand houden wat goed functioneert en datgene verbeteren wat nog niet goed functioneert. De ramingen voor de activiteiten, die nodig zijn voor het bereiken c.q. in stand houden van deze ambitie zijn geraamd op basis van normgestuurd beheer.</i>
scenario B	Huidig beleid voortzetten – inboeken besparingspotentieel <i>De ambitie van scenario B is gelijk aan die van scenario A. Ook dit scenario richt zich op in stand houden wat goed functioneert en datgene verbeteren wat nog niet goed functioneert. De ramingen voor de activiteiten zijn gebaseerd op output/outcome gestuurd beheer. Daarbij is het besparingspotentieel, door als OWO gemeenten nog nauwer samen te werken in de waterketen, ingeboekt.</i>

Kwaliteitsprofielen

Voor de scenario's is het beoogd kwaliteitsniveau vertaald in een kwaliteitsprofiel. Vervolgens is vanuit dit kwaliteitsprofiel aangegeven hoe de gebruikers van de openbare ruimte deze kwaliteit gaan ervaren. Wat merken zij óf wat merken zij juist niet! Dit kwaliteitsprofiel is voor beide scenario's gelijk.

Activiteiten

Om het beoogd kwaliteitsniveau te realiseren c.q. handhaven zal de gemeente diverse activiteiten uit moeten voeren, namelijk:

planvorming, onderzoek & facilitair	Jaarlijks zijn activiteiten nodig om het beoogd kwaliteitsniveau te borgen. Actueel inzicht in omvang, toestand en functioneren van het areaal is daarbij noodzakelijk.
onderhoud (regulier & eenmalig)	De reguliere en eenmalige activiteiten die nodig zijn voor het feitelijk in stand houden van het areaal. Zoals het reinigen van riolen, onderhoud aan gemalen, kolkenzuigen, renoveren en vervangen van riolen.
maatregelen	Enmalige activiteiten die nodig zijn om het beoogd kwaliteitsniveau te bereiken. Zoals afkoppelen van verhard oppervlak of het verhelpen van 'water-op straat' situaties.
personeel & overhead	Om het scenario te realiseren is een organisatie met deskundig personeel en materieel nodig.

Voor de scenario's zijn de geraamde uitgaven van deze activiteiten over de periode 2015-2019 bepaald. Activiteiten die als gevolg van de overstap van normgestuurd beheer naar op output/outcome gestuurd beheer anders worden uitgevoerd zijn **blauw** gemarkeerd. De uitgaven zijn vertaald naar een gemiddeld jaarlijks benodigd budget. Hierbij zijn de investeringsuitgaven geactiveerd en omgezet in kapitaallasten.

De geraamde bedragen zijn op prijspeil 2014 en moeten dan ook in de toekomst met de dan geldende prijsindex worden gecorrigeerd. Daarnaast zijn alle geraamde bedragen exclusief btw. De investeringen zijn inclusief toeslagen voor externe ondersteuning bij voorbereiding en toezicht. De inzet die de eigen organisatie levert rondom voorbereiding en toezicht wordt gedekt vanuit de exploitatie. De investeringsbedragen zijn daarop bijgesteld. In de reguliere activiteiten is niet gerekend met een jaarlijkse toeslag als gevolg van areaaluitbreidingen.

6.1 Kwaliteitsprofiel scenario A en B

Kwaliteitsprofiel				
	publ.locatie	woonwijk	bedr.terrein	buitengeb.
inzameling van afvalwater	B	B	B	B
transport van stedelijk afvalwater	H	H	H	H
inzameling van overtollig hemelwater	B	B	B	B
verwerking van hemelwater in riolen	B	B	B	-
verwerking van hemelwater in de openbare ruimte	B	B	B	-
inzameling van grondwater	B	B	B	-
verwerking van grondwater	B	B	B	-

Wat merken gebruikers van de openbare ruimte?	
stedelijk afvalwater	<ul style="list-style-type: none"> Nagenoeg al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Op die enkele locaties in het buitengebied waar het afvalwater niet via riolen wordt ingezameld wordt dit lokaal verwerkt (gezuiverd). Stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor. De vuilwaterriolering verkeert in een goede technische staat. Aantasting van het riool komt beperkt voor. De risico's op beschadigde riolen zijn daardoor beperkt. Overlast voor bewoners bij storingen of calamiteiten aan de riolering wordt tot een minimum beperkt.
hemelwater	<ul style="list-style-type: none"> Als in de buurt wat gebeurt (rioolvervanging, wegreconstructie) wordt getoetst of sprake is van knelpunten en/of overlast. Indien dit het geval is wordt bekeken of het mogelijk is het schone hemelwater zoveel mogelijk te scheiden van het vuile afvalwater (afkoppelen). Bij hoosbuien wordt het overtollig hemelwater afdoende opgevangen en afgevoerd. Soms staat de straat enige tijd blank. De omgeving heeft hiervan korte tijd hinder. Maar van overlast is geen sprake. Het water loopt niet de woningen en tuinen in (uitgezonderd situaties waar woningen lager liggen dan de openbare weg). Bij extreme hoosbuien moeten wij leren accepteren dat de straat enige tijd blank staat. Dit leidt wellicht tot hinder voor de omgeving. Schade als gevolg van extreme hoosbuien wordt voorkomen. Bij buien wordt het afvalwater afdoende opgevangen in bergingsbakken. Er kan dan verdund afvalwater in sloten en vijvers stromen. Incidenteel leidt dit tot stank en vervuiling. Dit leidt echter niet tot gezondheidsproblemen. Sloten en vijvers zijn in staat bij uitzonderlijke buien het overtollig hemelwater afdoende te bergen, vast te houden en af te voeren. De sloten treden pas bij uitzonderlijke hoosbuien hun oevers. Dit leidt wellicht tot ernstige hinder maar niet tot schade.
grondwater	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente is aanspreekpunt voor grondwaterproblemen maar niet aansprakelijk. In bestaand gebied kunnen in bepaalde delen van de openbare ruimte door gebrekkige ontwatering situaties ontstaan waarbij in sommige kruipruimtes af en toe water staat. Dit leidt soms tot een muffe lucht of schimmelplekken in woningen en gebouwen. Dit leidt wellicht tot overlast maar niet tot gezondheidsproblemen. De tuinen en plantsoenen zijn na een periode van regen een aantal dagen drassig en daarna al vrij snel weer goed begaanbaar. Bij nieuwbouwlocaties wordt bij het ontwerp al rekening gehouden met een goede ontwatering. Hiermee worden problemen in de toekomst voorkomen.

6.1 Activiteiten scenario A – raming conform uitgangspunten 3^e GRP

Welke inspanningen worden hiervoor gedaan?	
stedelijk afvalwater	<ul style="list-style-type: none"> Nagenoeg alle percelen (99,8%) zijn aangesloten op het riool. De resterende percelen hebben een eigen voorziening getroffen (IBA/septic-tank). Deze aansluitgraad wordt niet verhoogd. De riolering voldoet aan de (landelijke) normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit van afvalwater. Alle gemalen in de kernen en circa ¼ van de minigemalen in het buitengebied zijn aangesloten op het centrale computersysteem op het gemeentehuis. Vanaf daar kan de werking van de gemalen continu worden gecontroleerd. Door optimaal en vroegtijdig onderhoudsmaatregelen te treffen wordt het ontstaan van stankoverlast en het risico op instortende riolen voorkomen. Wanneer de werking van de riolering onder de maat is door slijtage of schades wordt deze gerepareerd of vervangen. Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft. De gegevens van de voorzieningen zijn actueel en digitaal uitwisselbaar.
hemelwater	<ul style="list-style-type: none"> Als in de buurt wat gebeurt (rioolvervanging, wegconstructie) wordt getoetst of sprake is van knelpunten en/of overlast. Indien dit het geval is wordt bekeken of het mogelijk is het schone hemelwater zoveel mogelijk te scheiden van het vuile afvalwater. Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen systemen toegepast, waarbij afval- en hemelwater gescheiden blijft. Door optimaal en vroegtijdig onderhoudsmaatregelen te treffen wordt het ontstaan van wateroverlast en het risico op instortende riolen voorkomen. Wanneer de werking van de riolering onder de maat is door slijtage of schades wordt deze gerepareerd of vervangen. De riolering is bij normale buien probleemloos in staat het water van wegen en daken af te voeren. Bij hoosbuien (die statistisch eens per 2 jaar voorkomen) is sprake van water op straat. Dit water mag leiden tot hinder. Bij zwaardere buien is het rioolstelsel niet in staat de grote hoeveelheden neerslag meteen op alle plaatsen te verwerken. Daarvoor is het oorspronkelijk ook niet ontworpen. In deze gevallen wordt het water afdoende opgevangen in sloten en vijvers. Vanuit weg- en groenbeheer wordt structureel onderhoud verricht aan de watergangen en bijbehorende voorzieningen. De gegevens van de voorzieningen zijn actueel en digitaal uitwisselbaar.
grondwater	<ul style="list-style-type: none"> De burger is in eerste instantie zelf aan zet bij grondwaterproblemen. Voor de burger is de gemeente aanspreekpunt voor eventuele grondwaterproblemen. Bij herhaalde meldingen wordt onder regie van de gemeente lokaal onderzoek verricht naar aard en omvang. Als er maatregelen in openbaar gebied nodig zijn om acute (gezondheids)problemen aan te pakken dan wel te voorkomen worden die door of onder regie van de gemeente (in nauwe samenwerking met het Wetterskip) uitgevoerd. Bij voorkeur worden deze maatregelen uitgevoerd in combinatie met andere werkzaamheden. Nader onderzoek zal de urgentie van de maatregelen vaststellen. Bij nieuwbouwlocaties krijgt elk perceel een aansluiting voor perceeldrainage aangeboden. De perceelseigenaar is zelf verantwoordelijk voor de afwatering en aansluiting op eigen terrein. Er is geen noodzaak voor een grondwatermeetnet. Er wordt structureel onderhoud verricht aan de ontwaterende voorzieningen.

Indicatie geraamde uitgaven periode 2015-2019			Consequenties kostendekking	
	geraamde uitgave	aandeel	jaarlijks benodigd budget *	
planvorming, onderzoek en facilitair	€ 821.200	6 %	€ 3.202.000	
onderhoud - regulier	€ 2.747.600	16 %		
onderhoud - eenmalig	€ 9.836.700	58 %		
maatregelen	€ -	- %		
personeel & overhead	3.429.000	20 %		
totaal	€ 16.834.500			
			verschil met budget 2014	
			6% meer nodig	
			* na activeren investeringsuitgaven	

6.2 Activiteiten scenario B – raming met inboeken besparingspotentieel

Welke inspanningen worden hiervoor gedaan?	
stedelijk afvalwater	<ul style="list-style-type: none"> Nagenoeg alle percelen (99,8%) zijn aangesloten op het riool. De resterende percelen hebben een eigen voorziening getroffen (IBA/septic tank). Deze aansluitgraad wordt niet verhoogd. De riolering voldoet aan de (landelijke) normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit van afvalwater. Alle gemalen in de kernen en circa ¼ van de minigemalen in het buitengebied zijn aangesloten op het computersysteem op de gemeentewerf. Vanaf daar kan de werking van de gemalen continu worden gecontroleerd. Dit computersysteem is aan vervanging toe. Wij pakken dat in OWO verband op zodat er straks één systeem is waarmee onderlinge uitwisseling van kennis en capaciteit eenvoudig is. Wij plannen niet meer vroegtijdig onderhoudsmaatregelen maar treffen deze pas wanneer sprake is van stankoverlast, het risico op instortende riolen aanwezig is of de werking door slijtage of schades in het gedrang is. Dit betekent wel dat wij de toestand van de voorzieningen kritischer moeten monitoren. Onderhoudsmaatregelen betekent niet automatisch vervangen. Per situatie kijken wij of inzet van moderne renovatietechnieken meerwaarde heeft. Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft. De gegevens van de voorzieningen zijn actueel en digitaal uitwisselbaar.
hemelwater	<ul style="list-style-type: none"> Als in de buurt wat gebeurt (rioolvervanging, wegconstructie) wordt getoetst of sprake is van knelpunten en/of overlast. Indien dit het geval is wordt bekeken of het mogelijk is het schone hemelwater zoveel mogelijk te scheiden van het vuile afvalwater. Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen systemen toegepast, waarbij afval- en hemelwater gescheiden blijft. Wij plannen niet meer vroegtijdig onderhoudsmaatregelen maar treffen deze pas wanneer sprake is van stankoverlast, het risico op instortende riolen aanwezig is of de werking door slijtage of schades in het gedrang is. Dit betekent wel dat wij de toestand van de voorzieningen kritischer moeten monitoren. Onderhoudsmaatregelen betekent niet automatisch vervangen. Per situatie kijken wij of inzet van moderne renovatietechnieken meerwaarde heeft. De riolering is bij normale buien probleemloos in staat het water van wegen en daken af te voeren. Bij hoosbuien (die statistisch eens per 2 jaar voorkomen) is sprake van water op straat. Dit water mag leiden tot hinder. Bij zwaardere buien is het rioolstelsel niet in staat de grote hoeveelheden neerslag meteen op alle plaatsen te verwerken. Daarvoor is het oorspronkelijk ook niet ontworpen. In deze gevallen wordt het water afdoende opgevangen in sloten en vijvers. Vanuit weg- en groenbeheer wordt structureel onderhoud verricht aan de watergangen en bijbehorende voorzieningen. De gegevens van de voorzieningen zijn actueel en digitaal uitwisselbaar.
grondwater	<ul style="list-style-type: none"> De burger is in eerste instantie zelf aan zet bij grondwaterproblemen. Voor de burger is de gemeente aanspreekpunt voor eventuele grondwaterproblemen. Bij herhaalde meldingen wordt onder regie van de gemeente lokaal onderzoek verricht naar aard en omvang. Als er maatregelen in openbaar gebied nodig zijn om acute (gezondheids)problemen aan te pakken dan wel te voorkomen worden die door of onder regie van de gemeente (in nauwe samenwerking met het Wetterskip) uitgevoerd. Bij voorkeur worden deze maatregelen uitgevoerd in combinatie met andere werkzaamheden. Nader onderzoek zal de urgentie van de maatregelen vaststellen. Bij nieuwbouwlocaties krijgt elk perceel een aansluiting voor perceeldrainage aangeboden. De perceelseigenaar is zelf verantwoordelijk voor de afwatering en aansluiting op eigen terrein. Er is geen noodzaak voor een grondwatermeetnet. Er wordt structureel onderhoud verricht aan de ontwaterende voorzieningen.

Indicatie geraamde uitgaven periode 2015-2019

	geraamde uitgave	aandeel
planvorming, onderzoek en facilitair	€ 671.200	7 %
onderhoud - regulier	€ 2.275.800	27 %
onderhoud - eenmalig maatregelen	€ 2.203.100	26 %
personeel & overhead	€ 3.429.000	40 %
totaal	€ 8.579.100	

Consequenties kostendekking

jaarlijks benodigd budget	€ 3.284.000
verschil met budget 2014	9% meer nodig

Voetnoot bij de uitgaven - risicoparagraaf

De uitgaven voor de scenario's zijn gebaseerd op de inzichten van 2014. De komende jaren kunnen nieuwe inzichten ontstaan waarmee zich nieuwe projecten kunnen aandienen. Deze projecten (en de eventuele consequenties voor de kostendekking) worden in de operationele plannen meegenomen.

Actueel inzicht is van belang bij de overstap van normgestuurd beheer naar beheer gestuurd op output/outcome. Het uitvoeren en continueren van (gerichte) inspecties is een randvoorwaarde om de alternatieve beheerstrategie (die ten grondslag ligt aan beheren op basis van output/outcome) te laten slagen.

6.3 Organisatie

Het overgrote deel van de gemeentelijke watertaken wordt uitgevoerd door de afdeling Ruimte. Daarnaast verleent de afdeling Concernzaken ondersteuning.

Aan de hand van de Leidraad Riolering is per scenario bepaald hoe groot de eigen organisatie moet zijn voor het realiseren c.q. in stand houden van het gewenste kwaliteitsniveau van het scenario. Deze raming is gebaseerd op de areaalgegevens, de omvang van het regulier onderhoud en de eenmalige investeringen die gepaard gaan met de scenario's.

In lijn met het onderzoek "zelf doen / uitbesteden buitendienst" uit 2006 geldt het uitgangspunt dat er zoveel mogelijk werkzaamheden door de eigen dienst worden uitgevoerd. Dit is ook het uitgangspunt bij het 3^e GRP.

Huidige formatie

Onderstaand schema toont de huidige formatie (situatie 2014, bron begroting 2014).

	beschikbare capaciteit op jaarbasis (dagen)
binnendienst	221
buitendienst	793
belastingen	96
totaal	1.110

Invulling eigen organisatie:

In lijn met de Leidraad Riolering is onderscheid te maken in twee situaties:

1. De gemeente voert alle werkzaamheden uit met eigen personeel (met uitzondering van de fysieke aanleg of vervanging van het riool of andere rioolobjecten).
2. De gemeente zet zoveel mogelijk werkzaamheden extern weg.

Benodigde formatie

Aan de hand van de Leidraad Riolering is bepaald de gemiddelde jaarlijkse benodigde formatie voor de komende planperiode. Onderstaand schema toont de resultaten.

	indicatie jaarlijkse benodigde capaciteit (dagen)				totaal
	planvorming, onderzoek en facilitair	onderhoud regulier	onderhoud eenmalig	maatregelen	
scenario B	285	458	436	-	1.178

Uit de analyse blijkt dat de eigen organisatie over voldoende eigen capaciteit beschikt om de activiteiten uit het scenario uit te voeren. Vooralsnog is er dan ook geen aanleiding de eigen organisatie uit te breiden.

De komende planperiode wordt jaarlijks bij het opstellen van het operationeel plan bekeken hoe, met welke personele invulling (competenties) en op welke wijze in OWO-verband de eigen organisatie het beleidsscenario efficiënt uit kan voeren.

7 Wat betekent dit? Koers financiën

De uitvoering van de gemeentelijke watertaken kost veel geld. Deze uitgaven worden gedekt vanuit de rioolheffing dat door de bewoners en ondernemers in de gemeente wordt bijeengebracht. Dit hoofdstuk gaat in op de keuzes (en bijbehorende voorstellen) voor de bekostiging van deze uitgaven. In hoofdstuk 12 van het achtergronddocument zijn uitgangspunten en rekenmethode nader toegelicht.

7.1 Wie betaalt momenteel?

Op dit moment wordt van alle percelen die direct dan wel indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolerings rioolheffing geheven. Deze heffing bestaat uit een vast eigenaarsdeel en een gebruikersdeel (zie kader rechts).

Aan percelen die niet op het gemeentelijk riool zijn aangesloten wordt geen rioolheffing opgelegd. Dit betreft 39 percelen in het buitengebied.

Daarnaast wordt aan losstaande garageboxen (waar alleen hemelwater wordt geloosd) geen rioolheffing opgelegd. Veelal zijn de garages in eigendom en/of gebruik bij bewoners die geen garage bij hun woning hebben. Een afzonderlijke woning en garage zou dan twee keer rioolheffing betalen, terwijl een woning met een bijbehorende garage op het perceel één keer het tarief betaald. Dit is ook zodanig in de verordening vastgelegd.

Rioolheffing 2014:

Eigenaarsdeel: € 102,65.

Gebruikersdeel woningen:

- eenpersoonshuishouden: € 61,45
- tweepersoonshuishouden: € 121,15
- drie- of meerpersoonshuishouden: € 181,95
- recreatiewoningen: € 67,60

Gebruikersdeel niet woningen:

jaarlijks waterverbruik	heffing per m ³
0-200 m ³	€ 1,34
200-1.000 m ³	€ 1,14
1.000-2.000 m ³	€ 0,95
2.000-5.000 m ³	€ 0,67
5.000-10.000 m ³	€ 0,41
10.000-50.000 m ³	€ 0,23
>50.000 m ³	€ 0,12

7.2 Waar wordt voor betaald?

Via de inkomsten van de rioolheffing worden de kosten voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken bekostigd.

7.3 Hoe financieren wij?

7.3.1 Huidige financieringsstrategie

In lijn met de voorwaarden van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) worden in de huidige financieringsstrategie investeringen geactiveerd en als kapitaallasten ten laste van de rioolexploitatie gebracht. De afschrijvingstermijnen zijn in lijn met de te verwachten gebruiksduur (technische levensduur). Voor vervanging van riolerings wordt een afschrijvingstermijn van 50 jaar gehanteerd. Een lange afschrijvingstermijn (van bijvoorbeeld 50 jaar) leidt op korte termijn tot relatief lage lasten. Echter op lange termijn leidt dit, door de rentelast, tot een forse toename van de lasten. Zeker omdat vervanging van de riolerings op middenlange termijn veruit de grootste uitgave is.

Stichting RIONED onderkent deze zorg ook. Vanuit de Benchmark Rioleringszorg 2010 is geconstateerd dat de gemiddelde financiële afschrijvingstermijn voor rioleringsvoorzieningen in Nederland 49 jaar bedraagt. Tevens constateert de stichting een tendens naar het oprekken van deze afschrijvingstermijn. Stichting RIONED stelt dat als de gemiddelde afschrijving daalt tot 20 jaar er op termijn gemiddeld 59 euro wordt bespaard op de rioolheffing.

7.3.2 **Heroverweging financieringsstrategie**

In het kader van dit nieuwe GRP heeft in samenhang met het onderzoek naar besparingsmogelijkheden een heroverweging van de financieringsstrategie plaatsgevonden. Bij de verkenning is ondermeer gekeken naar het inkorten van financiële afschrijvingstermijnen, het direct afboeken van investeringen en daaraan gekoppeld sparen voor toekomstige investeringen, het tijdelijk verlagen van het tarief. Bij deze heroverweging zijn de meest recente richtlijnen van de commissie BBV (november 2014) meegenomen.

Als consument is het verstandig om te sparen voor grote(re) uitgaven dan te lenen. Denk bijvoorbeeld aan een wasmachine, koelkast of nieuwe/andere auto. De gemeente mag ook sparen voor toekomstige grote uitgaven, zoals vervangingsinvesteringen of groot onderhoud in het riool. Door te sparen kan de gemeente de jaarlijkse kosten egaliseren en ook de stijging op termijn beperken.

Voorstel

Voorstel is om een nieuwe voorziening riolering in te stellen. De voorziening heeft als doel toekomstige kosten voortkomend uit groot onderhoud van de riolering en vervangingsinvesteringen op het gebied van riolering te bestrijden.

Tevens is het voorstel om het huidige saldo van de rioleringsreserve (€ 5,6 miljoen) over te hevelen naar de voorziening riolering. De herkomst van het huidige saldo kent een lange historie (> 5 jaar), waardoor de herkomst niet duidelijk te herleiden is. Daarmee wordt het saldo van € 5,6 miljoen aangemerkt als spaarbedrag vanwege van derden verkregen middelen (art. 44 lid 2 BBV) die specifiek besteed moeten worden ten behoeve van riolering. Deze middelen worden overgeheveld naar een voorziening riolering.

In dit nieuwe GRP is te zien dat voor de komende jaren er jaarlijks een bedrag van € 441.000 nodig is voor kwalitatieve vervanging en renovatie van vrijverval riolering. Dit bedrag kan jaarlijks aan de voorziening riolering worden onttrokken.

De aard en het doel van de bestemmingsreserve riool blijft ongewijzigd. Bij het vaststellen van een volgende GRP zal de Raad gevraagd worden een uitspraak te doen over het dan aanwezige saldo in deze bestemmingsreserve riool.

7.3.3 Tariefsontwikkeling

In 2014 is in totaal circa € 2,9 miljoen aan rioolheffing geïnd. Hiermee is sprake van een kostendeckingspercentage van 100%.

In onderstaande tabellen is de ontwikkeling van de hoogte van de rioolheffing en voorziening weergegeven. Daarbij is een doorkijk gemaakt voor 10 jaar (dus ook de planperiode van het volgende GRP 2020-2024).

Bij deze doorkijk gelden de volgende uitgangspunten:

- Alle bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2014;
- Er is geen rekening gehouden met inflatie.

jaar	te dekken saldo [€ × € 1.000]	onttrekking voorziening [€ × € 1.000]	extra baten [[€ × € 1.000]	te dekken via rioolheffing [[€ × € 1.000]	inkomsten rioolheffing [[€ × € 1.000]	stijging rioolheffing [%]	dekkingsgraad [%]	eindsaldo voorziening [€ × € 1.000]
2014	3.020	-	169	2.851	2.863	-	100%	5.669
2015	3.353	441	134	2.778	2.863	0,0%	103%	5.314
2016	3.307	441	79	2.788	2.863	0,0%	103%	4.949
2017	3.285	441	6	2.838	2.863	0,0%	101%	4.533
2018	3.284	441	6	2.837	2.863	0,0%	101%	4.118
2019	3.308	441	6	2.862	2.863	0,0%	100%	3.679
2020	3.284	441	6	2.838	2.863	0,0%	101%	3.263
2021	3.287	441	6	2.840	2.863	0,0%	101%	2.846
2022	3.293	441	6	2.847	2.863	0,0%	101%	2.421
2023	3.295	441	6	2.848	2.863	0,0%	101%	1.996
2024	3.309	441	6	2.862	2.863	0,0%	100%	1.556

In hoofdstuk 10 van het achtergronddocument zijn de uitgangspunten en rekenmethode voor de tariefsontwikkeling nader toegelicht.

Conclusie

Met het inboeken van het besparingspotentieel en het overstappen naar een andere financieringsstrategie hoeft de rioolheffing voor de periode 2015-2019 niet te stijgen met meer dan een inflatiecorrectie.

8 Wat spreken wij af?

Met dit GRP worden twee beleidscenario's voorgesteld:

scenario A	Huidig beleid voortzetten – raming conform uitgangspunten 3^e GRP <i>In scenario A wordt het beleid van het 3^e GRP voortgezet. Dit scenario richt zich op in stand houden wat goed functioneert en datgene verbeteren wat nog niet goed functioneert. De ramingen voor de activiteiten, die nodig zijn voor het bereiken c.q. in stand houden van deze ambitie zijn geraamd op basis van normgestuurd beheer.</i>
scenario B	Huidig beleid voortzetten – inboeken besparingspotentieel <i>De ambitie van scenario B is gelijk aan die van scenario A. Ook dit scenario richt zich op in stand houden wat goed functioneert en datgene verbeteren wat nog niet goed functioneert. De ramingen voor de activiteiten zijn gebaseerd op output/outcome gestuurd beheer. Daarbij is het besparingspotentieel, door als OWO gemeenten nog nauwer samen te werken in de waterketen, ingeboekt.</i>

Voorstel

De ambtelijke projectgroep stelt voor kiezen voor scenario B inclusief bijbehorende kostendeckening. Met dit scenario wordt het beleid van de achterliggende jaren voortgezet. Voor de afval- hemel- en grondwaterzorgplicht betekent dit, gemiddeld gezien, een basisniveau. Ten aanzien van het inzamelen van afvalwater geldt (in lijn met eerdere beleidsafspraken) een hoog kwaliteitsniveau. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke normen en landelijk geldende eisen.

In dit scenario worden de minder-meerkosten uit de besparingsnotitie ingeboekt en geborgd. Daarmee hoeft de rioolheffing voor de periode 2015-2019 niet te stijgen met meer dan een inflatiecorrectie. Voor de financiering wordt een voorziening riolering ingesteld met het saldo van de Rioleringsreserve.

Besluitvorming

De Raad heeft in haar vergadering van 17 maart 2015 het beleidskader vastgesteld door scenario B als ambitie vast te stellen. Inclusief het vrijgeven van de middelen om het college in staat te stellen het beoogd kwaliteitsprofiel waar te kunnen maken.

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 7

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 februari 2015 en na bespreking in de raadscommissie ruimte van 3 maart 2015

gelet op artikel 4.22 van de Wet milieubeheer,

overwegende dat,

- de Raad een gemeentelijk rioleringsplan voor een bepaalde periode moet vaststellen;
- de planperiode van het huidige gemeentelijke rioleringsplan is afgelopen.

besluit:

1. In te stemmen met het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019.
2. Instellen van een voorziening Riolering per 31 december 2014 en deze voorziening te voeden met het saldo per 31 december 2014 van de Rioleringsreserve.

Besloten in de openbare vergadering van 17 maart 2015.

 , griffier.

 , voorzitter.

nb: goedgekeurd besluit
bij amendement
(overgenomen)

Bij de besluitvorming is door het college een amendement van de PvdA, CU en StellingwerfPLUS aangenomen. Delen van de teksten uit hoofdstuk 5 van dit hoofdrapport zijn daarop aangepast.

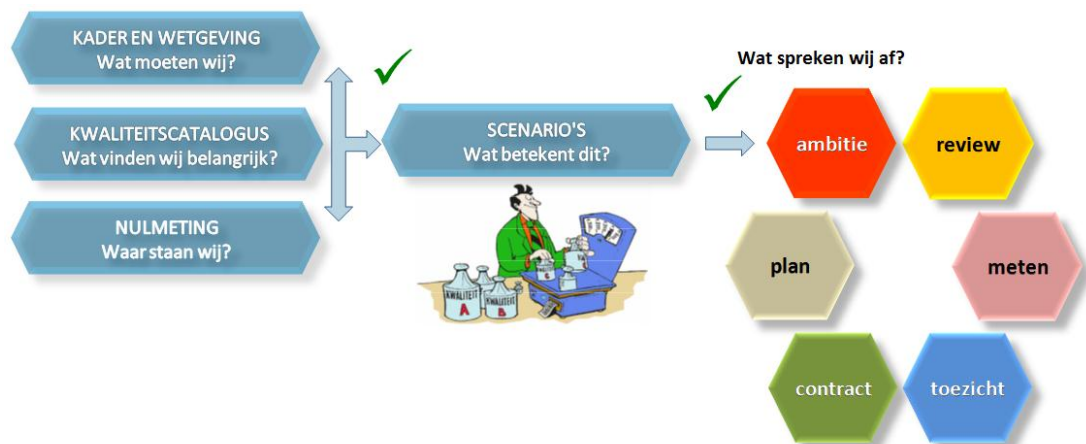
Het volledig Raadsbesluit, inclusief amendement is opgenomen in het achtergronddocument.

Procesgang

Dit GRP is in samenspraak met Wetterskip Fryslân tot stand gekomen. De Provincie Fryslân is tussentijds op de hoogte gesteld. Tevens is dit GRP voorafgaand aan de besluitvorming voorgelegd aan Wetterskip. De reacties zijn in het achtergronddocument opgenomen.

Operationalisering

Op basis van dit besluit (**ambitie**) maakt de afdeling Ruimte jaarlijks het operationeel programma gemeentelijke watertaken (**plan**). Met de uitvoering van deze jaarprogramma's wordt de ambitie gerealiseerd. Met behulp van de operationele plannen wordt jaarlijks de voortgang gerapporteerd (**toezicht, meten en review**) over uitgevoerde en nog uit te voeren maatregelen met het daarbij behorende financiële overzicht.

In 2019 aan het einde van de planperiode van dit GRP vindt een herijking plaats. Bij het nieuwe GRP wordt bepaald of de ambitie die nu wordt vastgesteld nog een acceptabele ambitie voor de volgende planperiode is, rekening houdende met het wettelijk kader en de situatie op dat moment.